

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Vidic

**Anonimnost in družbene norme kot dejavnika sovražnega
govora na spletnih forumih**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Vidic

Mentorica: izr. prof. dr. Tanja Oblak Črnič
Somentor: doc. dr. Gregor Petrič

**Anonimnost in družbene norme kot dejavnika sovražnega
govora na spletnih forumih**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Za pomoč pri nastajanju diplomskega dela se iskreno zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Tanji Oblak Črnič in somentorju doc. dr. Gregorju Petrič.

Anonimnost in družbene norme kot dejavnika sovražnega govora na spletnih forumih

Sovražni govor obstaja že od nekdaj, v preteklih letih pa se je ta pojav zelo razširil in mu je zato posvečen velik del pozornosti. Sovražni govor je eno najmočnejših sredstev diskriminacije, saj z njim izražamo ksenofobična, rasistična, nacionalistična mnenja in stališča zoper posameznike oz. ranljive družbene skupine. Problem sovražnega govora postaja problem spleta, kjer se zaradi anonimnosti pojavlja vedno več možnosti za neodgovorno razširjanje sovražnosti in nestrpnosti. Spletni forumi, ki ne zahtevajo registracijo članov za objavljanje prispevkov so zato najpogosteje prostor, kjer posamezniki izražajo svoje poglede na drugačne. Kršenje družbenih norm velikokrat vodi tudi do uporabe sovražnega govora in razširjanje vsesplošne nestrpnosti. V diplomskem delu poskušamo odgovoriti na vprašanje, ali anonimnost vpliva na pojav sovražnega govora na spletnih forumih ter kako se upoštevajo družbene norme tudi v praksi. S pomočjo spletne ankete smo ugotovili, da med spremenljivkami anonimnost, sovražni govor ter družbene norme obstaja statistično značilna povezava med različnimi indeksi naših pojmov.

Ključne besede: anonimnost, sovražni govor, družbene norme

Anonymity and social norms as a factor of the hate speech on online discussion forums

Hate speech has been existing since ever, but over the past years that phenomenon has expanded largely therefore a lot of attention is given to it. Hate speech is one of the strongest ways of discrimination because we express xenophobic, racist, nationalist opinion against other person or social groups. The problem of hate speech is becoming the problem of the internet where due to anonymity there are more and more options of irresponsible expanding of hatred and intolerance. Online discussion forums, which does not demand registration of members for writing their opinions, are most likely space, where people express their view on different people. Violation of social norms often leads to usage of hate speech and expanding general intolerance. In diploma we want to find an answer to the question, if anonymity influences the existance of hate speech on online forums and how social norms are considered. By applying web survey we have found out that there is statistically significant connection between index of anonymity, hate speech and online social norms.

Key words: anonymity, hate speech, social norms

KAZALO

1 UVOD	7
2 ANONIMNOST, SOVRAŽNI GOVOR IN NORME NA INTERNETU.....	9
2.1 Spletni forumi kot kontekst raziskovanja.....	11
2.2 Sovražni govor na spletu	12
2.2.1 Omejevanje sovražnega govora	14
2.2.2 Primer dobre prakse: Spletno oko	15
2.3 Dejavniki spodbujanja in omejevanja sovražnega govora na spletu.....	17
2.3.1 Anonimnost.....	17
2.3.2 Družbene norme	17
2.4 Raziskovanje sovražnega govora na spletu.....	20
2.4.1 Model teoretskih pojmov	21
2.4.2 Hipoteze ter argumentacija	22
3 EMPIRIČNI DEL.....	23
3.1 Operacionalni model z indikatorji.....	23
3.2 Enota analize, vzorec in zbiranje podatkov.....	25
3.3 Predstavitev sestavljenih spremenljivk	25
3.3.1 Zaznavanje sovražnega govora	26
3.3.2 Zaznavanje anonimnosti.....	26
3.3.3 Regulacija.....	27
3.3.4 Korelacijska matrika	29
3.4 Preverjanje hipotez	30
4 ZAKLJUČEK.....	38
5 LITERATURA.....	42
6 PRILOGI	45
Priloga A: Tabele statističnih izračunov iz SPSS.....	45
Priloga B: Vprašalnik	51

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Naslovna stran internetne strani Spletno oko.....	15
Slika 2.2: Shema postopka obravnave prijave na spletni strani Spletno oko.....	16
Slika 2.3: Frekvenčna porazdelitev prijav sovražnega govora na prijavnih točkah spletne strani Spletno oko.....	16
Slika 2.4: Teoretski model	21
Slika 3.1: Operacionalni model z indikatorji	23
Slika 3.2: Spolna struktura anketirancev.....	25
Slika 3.3: Izobrazbena struktura anketirancev	25
Slika 3.4: Prvi del modela	31
Slika 3.5: Drugi del modela.....	31

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Faktorske uteži po indikatorjih za <i>zaznavanje sovražnega govora</i>	26
Tabela 3.2: Faktorske uteži po indikatorjih za <i>zaznavanje anonimnosti</i>	26
Tabela 3.3: Faktorske uteži po indikatorjih za <i>regulacijo</i>	27
Tabela 3.4: Korelacijska matrika spremenljivk.....	29
Tabela 3.5: Determinacijski koeficient	31
Tabela 3.6: Prileganje modela podatkom (ANOVA ^b)	32
Tabela 3.7: Regresijski koeficienti spremenljivke <i>neformalna regulacija</i>	32
Tabela 3.8: Determinacijski koeficient	33
Tabela 3.9: Prileganje modela podatkom (ANOVA ^b)	34
Tabela 3.10: Regresijski koeficienti spremenljivke <i>formalna regulacija</i>	34
Tabela 3.11: Determinacijski koeficient	35
Tabela 3.12: Prileganje modela podatkom (ANOVA ^b)	35
Tabela 3.13: Regresijski koeficienti spremenljivke <i>zaznavanje sovražnega govora</i>	36
Tabela 3.14: Determinacijski koeficient	36
Tabela 3.15: Prileganje modela podatkom (ANOVA ^b)	37
Tabela 3.16: Regresijski koeficienti spremenljivke <i>zaznavanje sovražnega govora</i>	37

1 UVOD

Sovražni govor je eno najmočnejših sredstev diskriminacije, saj z njim izražamo ksenofobična, rasistična, nacionalistična mnenja in stališča zoper posameznike oz. ranljive družbene skupine. Z njihovim izražanjem nezavedno vplivamo tudi na vedenje tistih, katerim so namenjene takšne opazke. Z njim lahko trajno zaznamujemo te osebe, saj se jim takšne diskriminatorne izjave vtisnejo v podzavest in jim nekoč lahko tudi škodujejo. Vrednostna stališča do manjšin so v javnosti vedno bolj prisotna in zato ni presenetljivo dejstvo, da se ljudje vedejo drugače do drugačnih od njih samih.

Z naglim razvojem množičnih medijev se je pojav sovražnega govora razširil in se dnevno pojavlja povsod okoli nas. Internet danes posega v večino sfer družbenega življenja. Pri spletnem komuniciranju prihaja do dilem, ali bo nadomestilo osebno komuniciranje ter kakšni odnosi se lahko oblikujejo pri spletnem komuniciranju. Člani spletnih skupnosti si namreč lahko z uporabo kančka domišljije ustvarijo povsem drugačno identiteto, kot pa jo imajo v resničnem okolju. Prav zaradi anonimnosti se postavlja vprašanje zaupanja in načinov izražanja mnenj udeležencev. Zaradi težke izsledljivosti nekateri žalijo druge udeležence, izražajo svoja ekstremna oziroma diskriminatorna mnenja. Ker v virtualnem prostoru ne vidimo sogovorcev, so spol, narodnost, starost in fizični izgled povsem nepomembni. Telesno prizadeti ljudje v resničnem svetu težko pridobijo nove prijatelje, vendar jim je to veliko lažje v virtualnih skupnostih, saj jih drugi poznajo zgolj po njihovem mišljenju in ne po izgledu. Spletne skupnosti so prav tako pripomogle, da posameznik širi svoj socialni krog.

V diplomski nalogi smo se osredotočili na regulacijo sovražnega govora v spletnih forumih. Poskušali smo ugotoviti, kako anonimnost vpliva na izražanje članov forumov. Teza, ki smo jo v tem delu hoteli preveriti, je, da višja stopnja anonimnosti na spletu spodbuja izražanje sovražnega govora proti drugačnim družbenim skupinam. Spletni forumi so danes zelo pomemben vir informacij in komuniciranja v sodobni družbi. Vendar pa se zaradi anonimnosti velikokrat kršijo tudi mnoge človekove pravice, ker se v teh prostorih na spletnih forumih srečuje veliko različnih ljudi, lažje pride do pojava sovražnega govora in kršenja družbenih norm. Temeljni namen diplomskega dela je zato raziskati, kako posameznik zaznava anonimnost drugih članov na spletnih forumih ter kako le-ta vpliva na izražanje tistih mnenj, ki jih razumemo kot sovražna. Prav tako pa smo raziskali, ali se zaradi anonimnosti lažje kršijo družbene norme na spletnih forumih.

Podatke za izdelavo empiričnega dela smo zbirali s pomočjo spletne ankete, oblikovane v spletnem orodju LimeSurvey, ki nam je beležilo odgovore anketirancev v bazi podatkov. Anketa je bila sestavljena iz indikatorjev, ki smo jih oblikovali na podlagi prebrane literature oziroma smo indikatorje iz že obstoječih anket prilagodili našim potrebam. Pri analizi dobljenih odgovorov se je pokazalo, da so bili nekateri vsi indikatorji dobro oblikovani, drugi spet ne.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega dela, operacionalizacije in zaključkov. V drugem delu diplomskega dela sta predstavljena teoretični okvir našega raziskovalnega vprašanja, definicija raziskovalnih spremenljivk ter shematsko prikazan teoretični model. V tretjem delu smo opisali postopek operacionalizacije, predstavili vzorec in način zbiranja podatkov ter dobljene rezultate ankete. V četrtem delu pa smo povezali rezultate ankete s teorijo in predlagali možne rešitve dobljenih rezultatov ter zaključek naloge s predlogi za nadaljnje raziskave. V zadnjem delu naloge si sledita seznam uporabljene literature in priloga programa SPSS ter vprašalnik, ki je bil uporabljen za zbiranje podatkov.

2 ANONIMNOST, SOVRAŽNI GOVOR IN NORME NA INTERNETU

Ljudje smo socialna bitja in v nas obstaja želja po druženju in pripadnosti neki skupini. Zato imajo spletni forumi dober razlog, zakaj so tako številni in zakaj je njihov pojav doživel tak uspeh. Uspeli so tudi zato, ker so dosegljivi z vsakega računalnika, povezanega z internetom z vseh koncev sveta.

Problem sovražnega govora postaja problem spleta, kjer se zaradi anonimnosti pojavlja vedno več možnosti za neodgovorno razširjanje sovražnosti in nestrpnosti. Število internetnih uporabnikov iz dneva v dan narašča, internet se popularizira in postaja prostor za soočenje različnih mnenj. Objava elektronskih naslovov, fotografij posameznikov omogoča drugim, da verjamejo posamezniku, da so to res osebe, za katere se izdajajo.

Ne glede na omejitve so spletne skupnosti postale pomemben dejavnik človeškega delovanja. Spletno skupinsko komuniciranje je pridobilo veliko družbeno vlogo, saj ga uporablja vedno več ljudi različnih starosti in izobrazbe. Spletne skupnosti so po Petriču in Petrovčiču (2008, 45) številni prostori skupinskega, računalniško posredovanega komuniciranja, kjer se izmenjujejo informacije, izkušnje, znanja in socialna opora. Temeljne značilnosti spletnih skupnosti naj bi po Preece in Maloney – Krihmar bile: računalniško omrežje, skupni prostori, socialno omrežje, skupne norme, zaupanje in občutek pripadnosti (Preece in Maloney – Krihmar v Petrič in Petrovčič 2008, 46).

Sovražne skupine uporabljajo internet za izražanje njihovih pogledov in mišljenj ter pridobivanje novih članov na svojo stran (Douglas in drugi 2005, 68). V svoji raziskavi¹ so kodirali več sovražnih spletnih strani, kjer so ugotovili, da so te spletne strani bolj družbeno kreativne kot pa nasilne (Douglas in drugi 2005, 73). Ugotovili so tudi, da anonimnost ni vplivala na stopnjo tekmovalnosti med skupinami in so se registrirani člani vseeno vedli sovražno do drugačnih skupin.

¹Douglas, Karen M., Craig Mcgarthy, Ana-Maria Bliuc in Girish Lala so v raziskavo vključili 43 spletnih strani sovražnih skupin, ki so jih izbrali iz registra, ki vsebuje ves material, ki je povezan z sovražnostjo na internetu. Izbirali so po svojem kriteriju za vključitev v raziskavo. S kodiranjem so ocenili vsako izbrano spletno stran glede na uporabo družbenega tekmovanja, dovoljevanje nasilja in dovoljevanje nasilja na splošno. Koderja sta stopnjo kriterijev ocenjevala na lestvici od 0 do 100, kjer je 0 pomenila nedvomno nasprotje nasilju, 100 pa izrecno dovoljevanje nasilja.

V raziskovanju povezanosti med anonimnostjo, sovražnim govorom in družbenimi normami sta odvisna pojma bila sovražni govor ter družbene norme. Zanimale so nas značilnosti anonimnega članstva v virtualnih skupnostih, oziroma kako strah pred izsledljivostjo vpliva na izražanje v primeru javnih virtualnih skupin. Zanimalo nas je, ali anonimnost spodbuja izražanje sovražnega govora ali ravno obratno. V članku Postmes in drugi (2001) so z raziskavo² namreč prišli do zaključka, da se na anonimnih forumih udeleženci drugače vedejo kot tam, kjer udeleženci niso anonimni. Prav anonimnost je bistvo interneta in na forumih je pomembno tudi to, kakšen pogled na svet in razmišljanje o stvareh ima določena oseba in ne, kako se oseba v virtualni skupnosti predstavi. Če forum ni anonimen, lahko pripomore tudi k večanju socialnega omrežja ljudi v resničnem življenju, saj si z bolj realnimi podatki osebe ustvarimo neko zaupanje in predstavo o osebi. Zaradi anonimnosti na forumih pa se ljudje lahko izživljajo kolikor želijo, saj jih z vzdevkom in izmišljenimi podatki nihče ne bo odkril. V svoji raziskavi³ sta Petrič in Petrovčič (2008) ugotovila, da pri sodelovanju na spletnih forumih 45,8% respondentov uporablja vzdevek, ki ni podoben njihovem imenu, priimku ali kraju bivanja. Ugotovila sta tudi, da več kot polovica (56%) anketirancev uporablja avatar (Petrič in Petrovčič 2008, 57).

V anonimnih sporočilih na spletnih forumih je mogoče pogosto zaslediti višjo stopnjo agresivnosti in vse prej kot prijazno komuniciranje. Rheingold (1994, 1. poglavje) pravi, da ljudje z istimi interesi na spletu povedo zelo malo o sebi. Tisti, ki redno pišejo in prispevajo na forum, se med seboj bolj povežejo in obstaja zelo velika možnost, da se bodo v prihodnosti srečali tudi v resničnem življenju (Rheingold 1994, 1. poglavje). Petrič in Petrovčič (2008, 58) sta v svoji anketi spraševala, koliko članov foruma anketiranci poznajo tudi osebno in dobila rezultat, da člani poznajo le manjšino aktivnih članov. V forumih, kjer jih družijo neka skupna interesna točka, člani velikokrat organizirajo tudi srečanja. Sami smo bili prisotni na nekaj teh srečanjih in udeleženci tega srečanja so bili znanci in prijatelji. Na srečanjih je

² Postmes in sodelavci so leta 2001 izvedli raziskavo v nadzorovanem okolju - laboratoriju, s katero so želeli prikazati, da anonimnost poveča vpliv družbenih norm v računalniško posredovani komunikaciji. V prvi študiji je sodelovalo 41 žensk in 34 moških, ki so bili razdeljeni v skupine po 3 ali 4 člane. Prva skupina članov ni bila anonimna in je bila zato podvržena vplivu socialnih norm, druga skupina pa je bila anonimna in se je v svojih nalogah vedla nagonsko, medtem ko identificirana skupina takšnega vedenja ni kazala. V drugi študiji je sodelovalo 45 žensk in 19 moških, ki so bili razdeljeni v skupine po 4 člane. Tu je nevtralna skupina sledila vedenju skupine z nagonskim vedenjem, vendar samo takrat, ko so bili anonimni. V vsaki skupini sta dva člana dobila posebno nalogo, da se morata vesti nagonsko, medtem ko sta druga dva člana pa sta bila nevtralna.

³ Petrič in Petrovčič sta raziskavo izvedla na vzorcu 69 slovenskih spletnih forumov. S pomočjo spletne ankete, ki je bila objavljena od julija do oktobra 2006, je odgovorilo 2142 uporabnikov spletnih forumov. V analizo sta vključila samo tiste spletne forume, ki so imeli vsaj 15 odgovorov, tako da je bilo na koncu v analizo vključenih 61 forumov.

pogovor potekal večino časa o tem, čemur je spletni forum tudi namenjen (npr. o avtomobilih). Vsi prisotni na srečanjih so bili tudi aktivni člani v spletnem forumu.

Parsons (v Petrič 2001, 73) pravi, da se družbene norme vgradijo v posameznika in postanejo del njega in njegovega delovanja. Tako tudi Simmel (v Petrič 2001, 73) meni, da se normativno delovanje, ki je tudi družbeno koristno, sčasoma vcepi v posameznika. Po Simmelu je normativno delovanje vir občutka obveznosti v vzpostavljanju skupnih pravil, ki nastajajo in se spreminjajo od generacije do generacije (v Petrič 2002, 74). Petrič in Petrovčič (2008, 60) sta v svoji raziskavi ugotovila, da so člani forumov seznanjeni s formalnimi in neformalnimi pravili, saj so se z njimi seznanili ob registraciji.

Drago Bulat, vodja sekcije internetnih ponudnikov Slovenije, je v članku dnevnika Večer pojasnil, da se država do nedavnega ni zavedala, kako lahko je izslediti avtorje sovražnih sporočil. Že zaradi delovanja interneta se hranijo podatki o tem, kateri računalnik je v nekem časovnem obdobju pregledoval določeno spletno stran. Če uporabnik dostopa do interneta preko telefona, pa se hrani njegova telefonska številka. Veliko ponudnikov mora beležiti tudi, katera spletna mesta si je kdo pogledal. To zagotovo počnejo podjetja in državna uprava. Komercialni ponudniki pa te podatke hranijo, če je dostop do interneta urejen prek vmesnega strežnika (proxy). V vsakem primeru lahko prisluškujejo, vsi ti zbrani podatki pa za sodišče že predstavljajo dokaz (Mekina 2006).

2.1 Spletni forumi kot kontekst raziskovanja

Spletni forumi so deli virtualnega prostora, kjer se s pomočjo računalniške tehnologije srečuje velika množica ljudi. Na začetku razvoja spletnih forumov je bil namen uporabe predvsem komunikacija med dvema uporabnikoma. Sčasoma pa so se forumi preoblikovali, saj združujejo več uporabnikov hkrati. Najpogostejše oblike spletnih forumov so elektronske konference, poštne mreže (*mailing lists*), klepetalnice (ICQ, IRC, Yahoo Messenger, MSN, Instant Messenger), spletna križišča (*web crossings*), novičarske skupine (*news groups*), oglasne deske (*bulletin boards systems - BBS*) in spletni forumi (*web forums*), ki so danes na internetu najbolj razširjeni. Različne oblike spletnih forumov se med seboj ločijo po komunikacijskih, strukturnih in tehničnih značilnostih. Prav tehnične značilnosti so lahko zelo pomembne, saj so temelj komunikacijskih in strukturnih lastnosti delovanja. Spletni forumi se med seboj razlikujejo glede na (Pinter in Oblak 2000, 294-295): 1. možnosti sinhronega in

asinhronega odzivanja; 2. možnost sprejemanja sporočil, kjer obstajajo sistemi na potisk (npr. poštne mreže), sistemi na poteg (npr. oglasne deske) in sistemi, v katerih so sporočila del okolja (IRC, pogojno tudi spletni forumi); 3. možnost prikazovanja informacij o aktivnosti udeležencev foruma ter tipu informacij, ki jih udeleženci lahko pustijo v forumu.

Po opazovanju več spletnih forumov smo ugotovili, da prihaja do razlik v izražanju članov spletnih forumov tudi zaradi odprtosti forumov. Forumi, ki niso visoko strukturirani, so velikokrat tudi popolnoma odprti in se posamezniku ni potrebno registrirati, da bi lahko objavljali svoje prispevke. Člani pišejo zgolj zaradi lastnega interesa in jih ne zanima mnenje drugih. V bolj zaprtih in strukturiranih spletnih forumih so pravila bolj izoblikovana, zato se mora posameznik registrirati, če želi sodelovati pri razpravi. V takšnih forumih se oblikujejo razprave, ki so na višjem nivoju kot v odprtih forumih.

Tsalikijeva pravi (2002, 107), da v pogovoru na spletnih forumih sodeluje le peščica članov in so odgovorni za večino prispevkov. Ugotovila je tudi, da moški več pišejo na spletne forume kot ženske (Tsaliki 2002, 107).

2.2 Sovražni govor na spletu

19. člen Splošne deklaracije človekovih pravic pravi: »Vsakdo ima pravico do svobode mnenja in izražanja, v številni pravici, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mnenja, in pravico, da vsak lahko išče, sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimikoli sredstvi in ne glede na meje.« (Splošna deklaracija človekovih pravic, 1948)

V komuniciranju v virtualnem svetu se pogosto pojavljajo ekstremna stališča. To lahko pripišemo predvsem zmanjšanemu družbenemu nadzoru, vendar naj bi to tudi omogočalo bolj enakopravno participacijo pri komuniciranju (Oblak 2003, 107). Ker osebe v realnem svetu ne moremo izslediti, je njihovo delovanje na spletnih forumih velikokrat tudi deviantno. Ekstremno izražanje lahko razumemo kot deviantno, saj odstopa od nekaterih neformalnih in formalnih norm.

Sovražni govor prepoznamo z idejami in mnenji posameznikov ali družbenih skupin, ki so ksenofobični, diskriminatorni, homofobični in rasistični ter naperjeni proti manjšini. Leskoškova trdi (2005, 81), da je sovražni govor kriminalno dejanje prav tako kot rasistični

ali nacionalistični fizični napad. Sovražni govor oblikuje sovražno miselnost med ljudmi. Namen takšnih sporočil je upravičiti neenakosti in ustvariti temelje za nedemokratično vedenje. Sovražni govor krši temeljne ustavne pravice po samorealizaciji, osebni varnosti pred tiranijo večine in enakem obravnavanju. Leskoškova je mnenja, da je cilj sovražnega govora »razčlovečiti, ponižati, prestrašiti, spodbuditi nasilje in druge akcije glede na rasne, etnične, spolne, religiozne, nacionalne ter telesne izvore in značilnosti teh skupin.« (Leskošek 2005, 82). Sovražni govor lahko enačimo s sovražnim dejanjem (kot so različne oblike diskriminacije, fizični napadi ali zločini iz sovraštva), saj ob podpori dominantnih elit grobo determinira družbeni položaj tistih, zoper katere je usmerjen (Leskošek 2005, 81).

Komuniciranje v računalniško posredovanem komuniciranju je povezano s celo množico različnih vedenj, kot so: nedovoljene žalitve, agresivnost do sogovornikov, spolno nadlegovanje itd. (Sigel, Dubrovski, Kiesler in McGuire; Sproull in Kiesler; v Oblak 2003, 107)

Sovražni govor obstaja že od nekdaj, v preteklih letih pa se je ta pojav zelo razširil in mu je zato posvečen velik del pozornosti. Leskoškova (2005, 82) meni, da javnost namenja pozornost sovražnemu govoru šele v zadnjih desetletjih, ko se javnost bolj zaveda učinka izgovorjenih besed na temo rasizma in diskriminacije. Varuh človekovih pravic je v letu 2005 javnost obvestil o razširjenosti sovražnega govora na spletu. Opozoril je na nemoderiran spletni forum nemejebat.com, kjer se uporabnikom ni potrebno registrirati, večinoma pa ga sestavljajo teme o homoseksualcih, Romih, Židih, Neslovencih itd (Jakopič 2005, Samaluk 2005). Po pregledu tega foruma smo ugotovili, da že postavitev samega foruma spodbuja sovražni govor, saj je vsaka tema posvečena neki skupini. Pregledali smo tudi, ali je možno objaviti sporočilo brez registracije, in ugotovili smo, da je danes za pisanje sporočil na tem forumu potrebna registracija članov.

Drugi primer spletnih forumov so moderirani forumi na informativnih straneh, kot so rtslo.si, 24ur.com in siol.net. Tam se mora oseba, ki želi objavljati svoja sporočila, registrirati. Na forumih strani siol.net v primeru zlorab teme brišejo ali uporabnika opozorijo, kadar pa se neprimerno »vedenje« na forumih nadaljuje, ga zaklenejo ali tudi odklopijo, poleg tega pa se poslužujejo tudi posebnega filtra »neprimernih« besed (Jakopič 2005).

2.2.1 Omejevanje sovražnega govora

Svoboda govora predstavlja temeljno značilnost demokratičnih družb, zato je omejevanje osnovne pravice toliko bolj občutljivo. Svobodo izražanja lahko države omejujejo le toliko, kolikor je to potrebno v demokratični družbi zaradi varnosti države in njene ozemeljske celovitosti, zaradi javne varnosti, preprečevanja neredov ali zločinov, za zavarovanje zdravja ali morale, zavarovanje ugleda ali pravic drugih ljudi, za preprečitev razkritja zaupnih informacij in varovanje avtoritete ter nepristranskosti sodstva (Samaluk 2005).

V primeru omejevanja sovražnega govora na internetu obstaja razlika med Evropo in ZDA. Nekatere evropske države (Danska, Francija, Velika Britanija, Španija in Nemčija) so v svojo zakonodajo vnesle kazenska določila, ki se nanašajo na sovražni govor v medmrežju (Jakopič 2005). V ZDA pa skušajo ta problem rešiti drugače. Težavo bi rešili tako, da bi na nek način ustavili sovražni govor, s tem pa ne bi zanemarili pravice do svobode govora. Američani so mnenja, da sta najučinkovitejša načina boja proti sovražnemu govoru na internetu zaščita pravice svobode govora in spodbujanje konstruktivnega pogovora na to temo (Jakopič 2005).

S sovražnim govorom na internetu v Evropi se je Svet Evrope začel soočati leta 2001. Pripravili so Konvencijo o kibernetiski kriminaliteti, vendar se ta sprva ni ukvarjala s problemom sovražnega govora (Jakopič 2005). Leta 2003 je Svet Evrope državam ponudil v podpis Dodatni protokol h Konvenciji, ki kriminalizira razširjanje rasističnih in ksenofobičnih groženj ter žalitev, internetnim servisom pa je odvzel odgovornost za kriminalna dejanja, če na svojih internetnih straneh ne izražajo očitnega napeljevanja h kaznivemu dejanju. Protokol Sveta Evrope so podpisale le štiri države (Slovenija, Albanija, Ciper in Danska), zato še ni stopil v veljavo, saj mora vsak protokol podpisati vsaj pet držav, da le-ta začne veljati (Jakopič 2005).

Tudi samoregulacija igra pomembno vlogo v regulaciji sovražnega govora na internetu. V nekaterih primerih internetni servisi sami in prostovoljno preprečijo uporabnikom pošiljanje ali sprejemanje vsebin z rasističnimi in sovražnimi sporočili (Jakopič 2005). Uporabniki spleta lahko v boju proti neustreznim vsebinam na internetu uporabijo posebne računalniške programe - filtre, ki onemogočajo dostop na strani, ki promovirajo sovraštvo, nasilje in pornografske vsebine. Vendar pa so ti filtri in blokiranje dostopa do določenih spletnih strani prinesli nekaj pomislekov, predvsem glede nezanesljivosti in težav s samo računalniško tehnologijo (Jakopič 2005).

2.2.2 Primer dobre prakse: Spletno oko

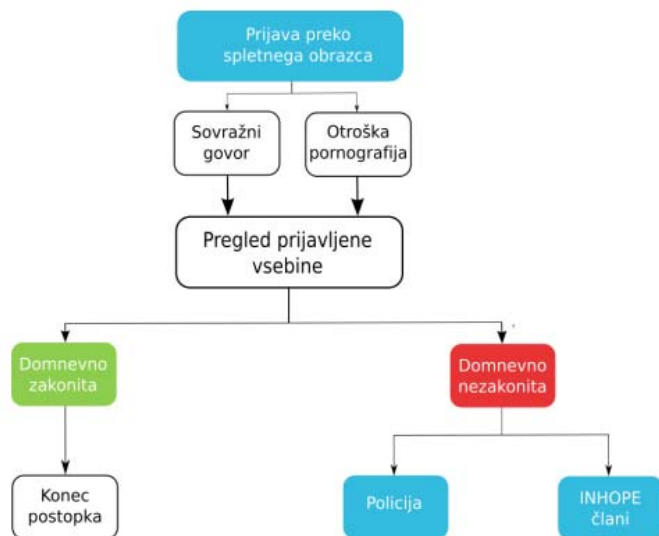
Slika 2.1: Naslovna stran internetne strani Spletno oko

Vir: Spletno oko (2009).

Na spletu obstaja tudi internetna stran www.spletno-oko.si, kjer lahko vsak obiskovalec prijavi otroško pornografijo ter sovražni govor. Prijavna točka je bila ustanovljena leta 2006, v marcu 2007 so začeli prejemati prve prijave. V prijavno točko prijavitelj domnevno nezakonite vsebine na spletu vpiše spletno stran, kjer je opazil sporno besedilo, čas ogleda te vsebine in kraj (forum, IRC, novičarske skupine, socialna omrežja, elektronska pošta...). Pregledovalci prijavne točke Spletno oko prijavo pregledajo in jo posredujejo organom pregona, če ocenijo, da gre za nezakonito vsebino. V primeru, da je prijavljena stran na slovenskem strežniku, prijavo obravnava policija, če gre za prijavo strani na tujem strežniku, pa se ta posreduje Interpolu in prijavni točki pod okriljem organizacije Inhope v državi, kjer gostuje strežnik z domnevno nezakonito vsebino (Spletno oko 2009).

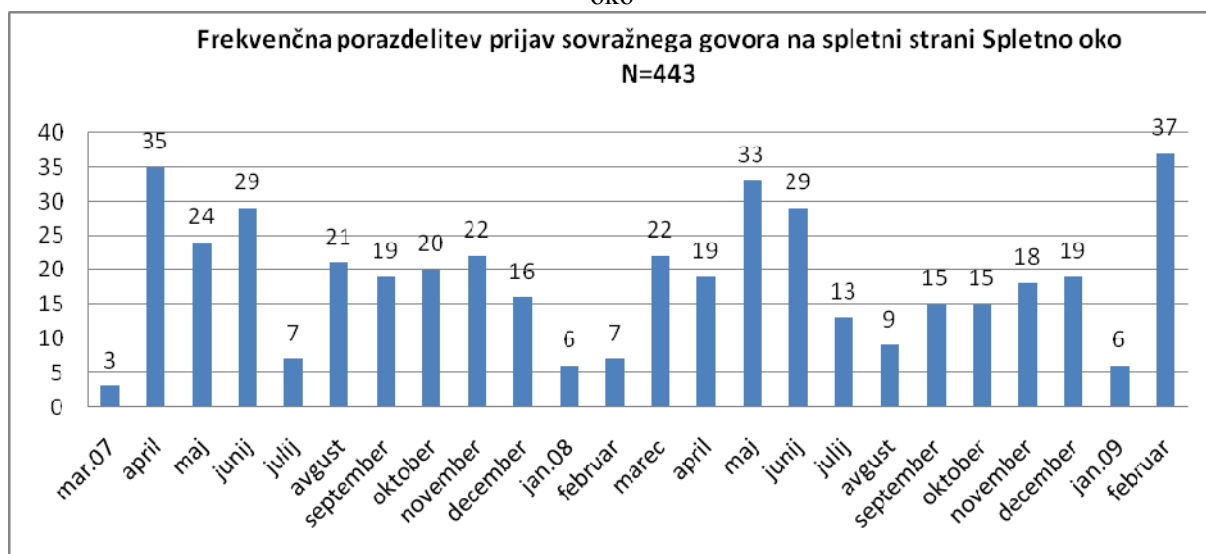
Slika 2.2: Shema postopka obravnave prijave na spletni strani Spletno oko

Vir: Spletno oko (2009).

V dveh letih delovanja so prejeli 443 prijav sovražnega govora, povprečno jih mesečno posredujejo policiji 14 (s področja otroške pornografije, sovražnega govora in drugo).

Slika 2.3: Frekvenčna porazdelitev prijav sovražnega govora na prijavi točki spletne strani Spletno oko

Vir: Spletno oko (2009).

2.3 Dejavniki spodbujanja in omejevanja sovražnega govora na spletu

2.3.1 Anonimnost

Gary T. Marx pravi, da anonimnost v namišljenem prostoru ne pomeni biti nepoznan, ampak biti neimenovan. Biti neimenovan pomeni, da ne moremo prepoznati povezave med resničnimi ter virtualnimi vlogami in dejanji posameznika. Anonimnost zato zmanjšuje količino resničnih informacij o uporabnikih in ovira socialne interakcije (Gary T. Marx 1999). Marx razume anonimnost »kot situacijo, v kateri oseba ne more biti identificirana po nobeni od sedmih dimenzij identitete:

1. imenu in priimku: Uporaba lastnega imena lahko ponudi delno anonimnost. Dilema, kako se predstavljati (polno ime in priimek, priimek, ime ali brez imena), je v bistvu majhna podrobnost, v kateri se skriva socialni pomen.
2. prostorski lokaciji: Nanaša se na človekov naslov prebivališča oziroma prostorsko dosegljivost v resničnem ali virtualnem svetu (telefonska številka, elektronski naslov).
3. psevdonimih, ki so povezani z imenom in lokacijo osebe: Vsebujejo lahko črke in števila ter jih lahko povežemo z osebo.
4. psevdonimih, ki niso povezani z imenom in lokacijo osebe: Zaradi zaščitne politike o preprečevanju zbiranja informacij o ljudeh.
5. poznavanju osebnih značilnosti posameznika: Identifikacijo osebe lahko naredimo s pomočjo izgleda in vedenjskih vzorcev, čeprav dejanska identiteta in lokacija nista znani.
6. socialni kategorizaciji: Veliko virov identitete je socialnih, zato se ne razlikujejo od posameznika do posameznika (spol, starost, vera, izobrazba, spolna usmerjenost).
7. simbolih ne/primernosti: Posameznik poseduje znanje, sposobnosti, artefakte (uniforme, tetovaže, vstopnice) (Gary T. Marx 1999).

2.3.2 Družbene norme

Če želi družba delovati kot celota, mora delovati usklajeno. Vsaka kultura sestoji iz cele vrste sestavin, kot so stališča, vrednote, predsodki, prepričanja, interesi, norme ipd. Življenje v družbeni skupnosti zahteva, da se prilagajamo drug drugemu in da v odnosih upoštevamo celo vrsto bolj ali manj jasno oblikovanih pravil ali norm ravnanja. Te norme povedo, kakšno naj bo naše ravnanje v skupnosti, kaj je zaželeno, primerno, sprejemljivo in kaj ni.

Norme so jasno izražena pravila in prepovedi. Neformalne so nenapisane in jih ljudje oblikujejo spontano in neorganizirano. Formalne norme pa so zapisane in jih oblikuje država s

svojim vladanjem. V našem primeru so formalne norme zapisana pravila posameznega spletnega foruma.

Več avtorjev je zapisalo, da so prav norme vezivno tkivo, ki gradi zaupanje in pripadnost (Burnett in Bonnici 2003; Petrovčič in Petrič 2005 v Petrič in Petrovčič 2008, 50). Norme v spletnih skupnostih lahko ločimo na formalne in neformalne. Formalne se nanašajo na zapisana pravila, neformalne pa so nenapisana pravila o odnosih med osebami (Postmes in dr. v Petrič in Petrovčič 2008, 50).

Družbena kohezija se nanaša na zavezanost članov skupnim normam in vrednotam, medsebojno povezanost članov, ki izvira iz skupnih interesov, ter identifikacijo članov s skupino (Mitchell v Ferlander in Timms v Petrič in Petrovčič 2008, 48). Durkheim govori o družbeni povezanosti z dvema konceptoma, mehanska in organska solidarnost (Filipović 2005, 162). Mehanska solidarnost ustvarja povezanost s pomočjo religije, druga pa izhaja iz delitve dela in je značilna za bolj razvite družbe (Filipović 2005, 162). Lockwood (Lockwood v Filipović 2005, 162) pojem družbene kohezije razume kot odnose na mikro in mezo ravni, tj. v družini, med prijatelji. V pojmu družbena kohezija pa Lockwood zajema tudi altruizem, kar pomeni pripravljenost pomagati drugim (Filipović 2005, 162).

Eden izmed kompleksnejših definicij družbene kohezije je koncept Forresta in Kearnsa (Filipović 2005, 164). Družbeno kohezijo obravnavata kot koncept, ki je sestavljen iz: 1) skupnih vrednot, državljanske kulture, 2) družbenega reda, kontrole, 3) solidarnosti in manjšanja razlik v družbi, 4) socialnih omrežij in socialnega kapitala, 5) navezanosti na kraj (Forrest in Kearns v Filipović 2005, 164).

V primeru neupoštevanja norm sledijo formalne ali neformalne sankcije za tistega, ki se ni držal teh pravil. Po navadi neformalne sankcije sledijo kršenju neformalnih norm. Te vrste sankcije niso vnaprej določene in si jih družba sama oblikuje v primeru, da odkrijejo kršenje le-teh. Kršenje formalnih norm pa je povsem drugačno od kršenja neformalnih. Formalne sankcije in njihovo izvajanje je namreč že vnaprej določeno za vsako kršenje norm te vrste. Spletni forumi v svojih pravilih natančno določajo, kakšne so sankcije za določeno nedovoljeno početje in tega se moderatorji skrbno držijo. Na spletnih forumih bi drugače hitro prišlo do vsesplošnega kršenja teh pravil in kasneje jih sploh ne bi več potrebovali, saj jih nihče ne bi upošteval.

Pogovori v spletnih forumih so večinoma vodeni s strani moderatorja, ki skrbi za uveljavljanje deliberativnih vrednot in načel razpravljanja. Moderator na spletnem forumu igra pomembno vlogo, saj vzdržuje nivo pogovora in skrbi, da člani foruma ohranjajo konstruktiven pogovor ter ne širijo rasne nestrpnosti ali sovražnega govora. Moderator člane, ki kršijo forumska pravila, ustrezno kaznuje in tudi odstrani s foruma. Moderator se mora pri svojem vodenju osredotočiti na naslednje elemente (Feenberg, C. in Xin, A. v Kvas in Savič 2007):

1. Začetni komentar: Moderator mora začetek razprave začeti z opisom teme in med njo aktivno sodelovati.
2. Norme: Moderator postavi pravila in norme, katerih se morajo udeleženci razprave držati. Če člani teh pravil ne spoštujejo, ima moderator pravico sankcioniranja.
3. Postavitev agende: Moderator v forumu vzpostavlja red, postavlja smernice in časovne usmeritve.
4. Navajanje: Moderator v forumu navaja druge vire (internetne povezave, tiskane vire), ki se tičejo teme razprave v forumu.
5. Ohranjanje stika z udeleženci razprave: Moderator pozdravi vsakega novega razpravljavca in v primeru nejasnosti razloži in razreši probleme.
6. Spodbujanje: Moderatorji spodbujajo člane foruma h komentiranju. Moderator lahko svojo spodbudo predstavi v obliki javne zadolžitve ali pa v obliki zasebnega sporočila.
7. Ocena: Moderator v določenih časovnih zaporedjih poda povzetek mnenj, dogovorov in poteka razprave. Ta prispevek pa je tudi podlaga za nadaljnjo razpravo (Kvas in Savič 2007).

Za upravljavce spletnih forumov Petrič in Petrovčič (2008, 49) pravita, da imajo naslednje pravice določanja: kako široki množici so dostopni podatki (kdo lahko bere in kdo lahko objavlja sporočila), pravila identifikacije člana spletnega foruma, pravila delovanja in komuniciranja (pristojnost moderatorja, postavitev pravil, prijavljanje kršitev in opozarjanje nanje), način komuniciranja preko javnih in zasebnih prostorov, mehanizme ugleda (možnost ocenjevanja sporočil drugih članov, seznam kršiteljev in zglednih članov).

Pomemben člen delovanja foruma je tudi sistemski operater ali administrator foruma (admin), ki je odgovoren za tehnično podporo spletnemu forumu in članom pomaga pri težavah, s katerimi se soočijo pri sodelovanju. Lahko premika in zaklepa teme ter spreminja sporočila,

če le-ta niso v skladu s pravili foruma. Administrator lahko poskrbi tudi za tehnično izključitev razpravljavca iz spletnega foruma.

2.4 Raziskovanje sovražnega govora na spletu

Po našem pregledu obstoječih raziskav smo ugotovili, da sta za nas najpomembnejši dve raziskavi, ki ju bomo v nadaljevanju podrobneje opisali.

Raziskavo na podobnem področju sta izvedla Petrič in Petrovčič (Strukturni in upravljavski dejavniki družbene kohezije, zaupanja in participacije v spletnih skupnostih 2008). Raziskava, ki sta jo opravila avtorja, se osredotoča na spletne forume, kjer se odvija skupinsko in individualno komuniciranje med člani. Osnovna enota analize so bili spletni forumi, kjer pa sta morala avtorja najprej določiti tudi uporabnike spletnih forumov. Teoretske spremenljivke so bile razdeljene v dve skupini, upravljavske dejavnike in strukturne koncepte. V prvi skupini so se dejavniki nanašali na objektivne lastnosti foruma, ki so povezane z odločitvami upravljavca oziroma ustanovitelja. V drugi skupini pa se koncepti nanašajo na družbene strukture foruma in izhajajo iz interakcijske dinamike med člani skupnosti. Podatke za upravljavske dejavnike so zbrali s kodiranjem objektivnih lastnosti, medtem ko so strukturne dejavnike pa so merili z uporabo spletnega vprašalnika.

Vprašanja so se navezovala na družbeno kohezijo, zaupanje, zaznavo formalnih, neformalnih in pozitivnih sankcij. V sklopu *Strukturni dejavniki* so želeli izmeriti obstoj formalnih in neformalnih norm v spletnem forumu, merili pa so tudi anonimnost. Vprašanja so spraševala tudi, ali uporabljajo svoje resnično ime, vzdevek iz resničnega življenja, avatar z osebno fotografijo itd. Poleg tega jih je zanimalo, koliko časa člani spletnega foruma niso spreminjali svojih osebnih podatkov ter število članov foruma, ki jih poznajo tudi osebno. V sklopu *Upravljavski dejavniki* so merili obstoj formalnih norm, prijavo kršitev in opozorila, pozitivne sankcije, identifikacijo (poziv k objavi pravega imena in drugih osebnih podatkov).

V vzorec so bili izbrani najpogosteje obiskani spletni forumi glede na reprezentativne podatke o obiskanosti slovenskih spletnih strani, nekaj pa so jih izbrali kar s pomočjo spletnega iskalnika Najdi.si s ključno besedo »forum«. Končni vzorec je bil sestavljen iz 84 najbolj obiskanih spletnih forumov. Na koncu so v analizo vključili tiste forume, kjer so se administratorji odzvali prošnji in so imeli po koncu anketiranja več kot 15 odgovorov.

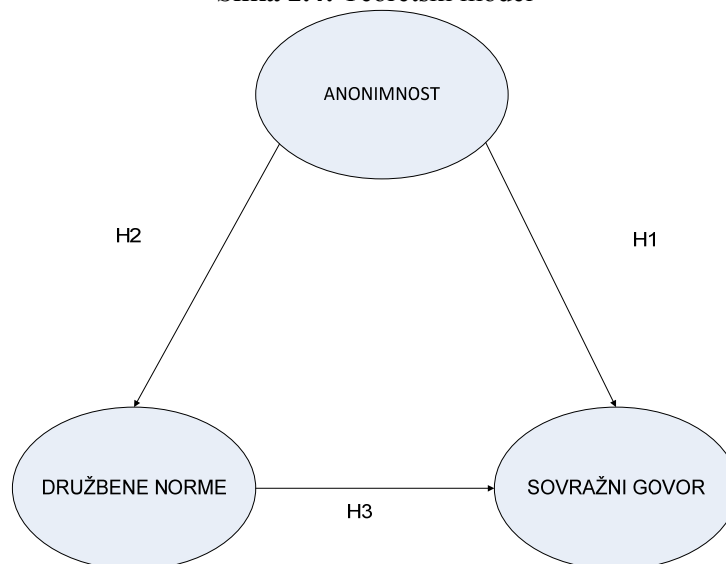
Drugo podobno raziskavo so izvedli Postmes in drugi (Social Influence in Computer-Mediated Communication: The Effects of Anonymity on Group Behavior). Namen njihove študije je bil prikazati, da anonimnost poveča vpliv družbenih norm v računalniško posredovani komunikaciji. Prva skupina članov ni bila anonimna in je bila zato podvržena socialnim normam. Druga skupina je bila anonimna in je pokazala nagonsko vedenje v njihovih nalogah, medtem ko identificirana skupina nagonskega vedenja ni kazala.

V drugi študiji pa je nevtralna skupina sledila vedenju skupine z nagonskim vedenjem, vendar samo takrat, ko so bili anonimni. V vsaki skupini sta dva člana dobila posebno nalogo, da se morata vesti nagonsko, medtem ko sta druga dva člana bila nevtralna.

2.4.1 Model teoretskih pojmov

V našem modelu igra anonimnost najpomembnejšo vlogo, saj je nizka stopnja le-te pogoj za izražanje sovražnega govora udeležencev na spletnem forumu. Poleg tega je anonimnost povezana tudi z možnostjo kršenja norm, saj na forumu, kjer obstaja visoka stopnja anonimnosti, udeleženca ne moremo oziroma zelo težko izsledimo in je zato morebitno kršenje norm še toliko bolj sprejemljivo za člane spletnih forumov.

Slika 2.4: Teoretski model

2.4.2 Hipoteze ter argumentacija

Hipoteza 1: Večja kot je anonimnost na spletnih forumih, pogosteje se pojavlja sovražni govor.

Anonimnost ne omogoča vzpostavljanja povezav med spletnim in resničnim delovanjem človeka. Vendar pa posameznik s sodelovanjem na spletnih forumih s svojimi objavami predstavi svoje predstave o svetu.. Tsalikijeva ugotavlja, da posamezniki v nekaterih primerih niso pristopili k forumom z namenom, da bi komunicirali z ostalimi posamezniki ter izmenjali mnenja. Namesto tega so uporabljali forume kot sredstvo za izražanje sovražnih mnenj, ne da bi se pretirano trudili, kaj ostali menijo o določeni zadevi (Tsaliki 2002, 107). Takšna situacija se velikokrat pojavi tudi v resnični komunikaciji, zato ni čudno, da se na spletnih forumih ne oblikuje kreativen dialog, s katerim bi lahko rešili marsikatero težavo iz resničnega življenja. Enakost se nanaša na enako vrednost človeka kot posameznika in kot pripadnika človeške družbe kot celote in naj bi bila temeljna človekova pravica (Flander 2004, 48). Diskriminacija pa je popolno nasprotje prej opisani enakosti in jo Flander (2004, 70) opiše kot skupek procesov, ki neupravičeno ustvarjajo manj ugoden socialni, politični, ekonomski položaj posameznikov ali družbenih skupin.

Hipoteza 2: Več kot je anonimnosti na spletnih forumih, več je kršenja družbenih norm.

V diplomskem delu smo se osredotočili na vpliv anonimnosti v računalniško posredovani komunikaciji. Postmes in drugi (2001, 1) so zapisali, da anonimnost poveča družbeni vpliv, če skupinska identiteta izstopa. V članku govorijo o tem, da se vedenje posameznikov spremeni, če so v virtualnih skupnostih anonimni ali ne. Članek prav tako omenja, da so tisti, ki so bili anonimni, uporabljali drugačne⁴ norme kot tisti, ki v raziskavi niso bili anonimni.

Hipoteza 3: Več kot je kršenja družbenih norm, večja je prisotnost sovražnega govora na spletnih forumih.

Zbiranje ljudi na spletnih forumih je popolnoma prostovoljno in anonimno, zato se zaradi različnih osebnosti oblikuje omejena kultura. Najlaže je manipulirati z mladino, zato so strani, namenjene izražanju sovražnega govora, pogosto ustvarjene prav zanje (Dowd in drugi 2006, 275). Vsi predsodki in stališča pa se najhitreje širijo prav na spletnih forumih, saj jih prebira veliko število ljudi (Dowd in drugi 2006, 275). Tynes in drugi (v Dowd in drugi 2006, 275) so

⁴ S pojmom drugačne norme smo označili nagonsko vedenje udeležencev eksperimenta v primeru, ko so bili anonimni.

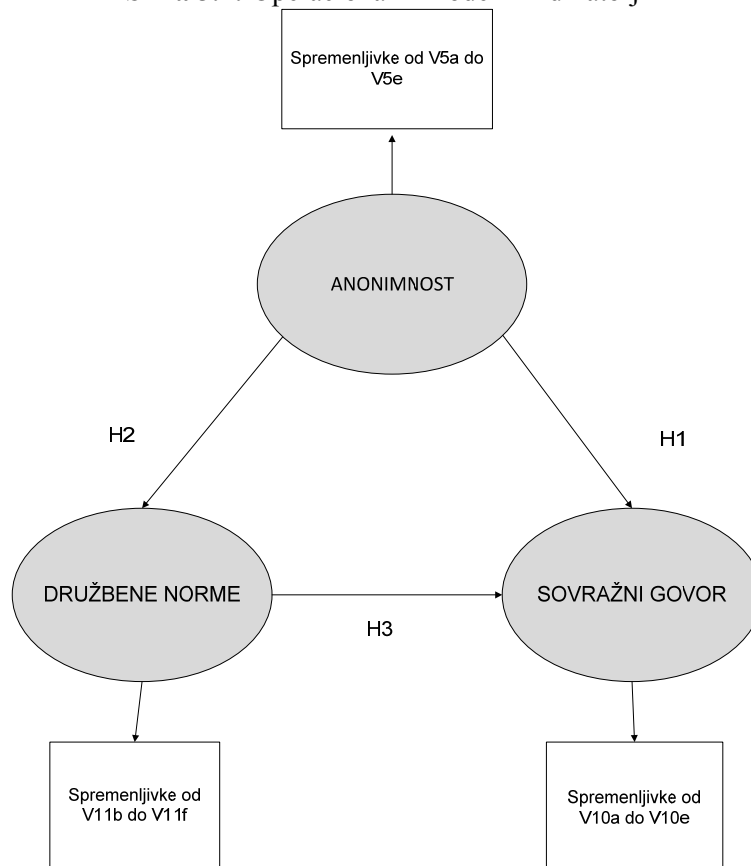
ugotovili, da obstajajo razlike med nadzorovanimi in nenadzorovanimi spletnimi forumi ter da v nenadzorovanih obstaja več sovražnega govora. Brez družbenega nadzora je bolj verjetno, da se pojavi latentno negativno vedenje. Takšni prispevki oblikujejo mišljenje ljudi in norme se lahko kaj hitro spremenijo ob prebiranju sovražnih besedil do kakorkoli drugačnih oseb (Dowd in drugi 2006, 277).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Operacionalni model z indikatorji

V operacionalnem delu nismo mogli meriti teh konceptov na nivoju skupnosti, zato smo se v analizi osredotočili na zaznave posameznikov na spletnih forumih. Pojmom iz teoretskega modela smo priredili primerne spremenljivke za merjenje. Na spodnji sliki predstavljamo operacionalni model z indikatorji in večdimenzionalne spremenljivke z ustreznimi dimenzijami.

Slika 3.1: Operacionalni model z indikatorji

ZAZNAVANJE SOVRAŽNEGA GOVORA

Za merjenje spremenljivke *zaznavanje sovražnega govora* smo v anketi postavili niz trditev, anketiranci pa so ocenili njihovo strinjanje s trditvami na Likertovi lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenila popolno nestrinjanje s trditvijo, 5 pa popolno strinjanje s trditvijo. Z naslednjimi trditvami smo merili posameznikovo zaznavanje sovražnega govora na spletnih forumih. Anketiranci so podajali svoja mnenja na naslednje trditve: »Nekateri člani foruma drugim odrekajo svobodo govora«; »Nekateri člani foruma v svojih prispevkih grozijo drugim članom«; »Na forumu ljudje izražajo sovražnost do drugih narodov«; »Ljudje druge rase so pogosto tarča sovražnega govora«; »Člani foruma s svojim pisanjem kršijo osebno pravico drugih članov«.

ZAZNAVANJE ANONIMNOSTI

Pri vprašanju za merjenje spremenljivke *zaznavanje anonimnosti* smo anketirance spraševali, koliko udeležencev na forumu po njihovem mnenju: »Pove svoje pravo ime, če ga nekdo vpraša po njem.«; »Ne želi pokazati svoje slike.«; »Se pretvarja, da je nasprotnega spola.«; »Pove svojo pravo starost, če nekoga zanima.«; »Ne izda svojega stalnega bivališča.«. Pri vsaki trditvi je moral anketiranec na lestvici označiti eno izmed naslednjih vrednosti: »nihče«, »nekateri«, »večina«, »vsi«. S temi indikatorji smo merili posameznikovo zaznavanje anonimnosti drugih članov spletnih forumov.

REGULACIJA

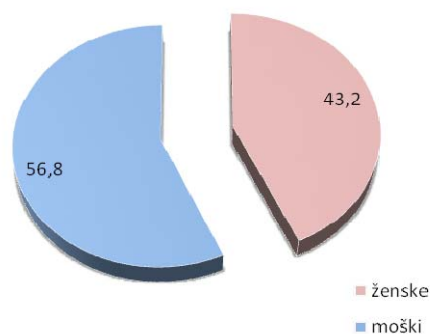
V empiričnem delu smo v okviru družbenih norm merili regulacijo teh norm na spletnih forumih. Indikatorji za spremenljivko *regulacija* so merili posameznikovo zaznavanje regulacije družbenih norm na spletnih forumih, zato bomo to spremenljivko v nadaljevanju poimenovali regulacija. V anketi smo postavili serijo trditev, kjer so anketiranci zopet ocenili svoje strinjanje s trditvami na Likertovi lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenila popolno nestrinjanje in 5 popolno strinjanje s trditvijo. Indikatorji za to spremenljivko pa so bili: »V forumu sicer so napisana pravila, a se jih nihče ne drži«; »Na forumu se je potrebno držati določenih nenapisanih pravil«; »V forumu so moderatorji, ki kaznujejo ali izločajo uporabnike, ki se ne držijo pravil«; »Žaljiva in neprimerna sporočila moderatorji izbrišejo ali cenzurirajo«; »Člani foruma v svojih sporočilih opozorijo kršitelja na njegovo kršitev«.

3.2 Enota analize, vzorec in zbiranje podatkov

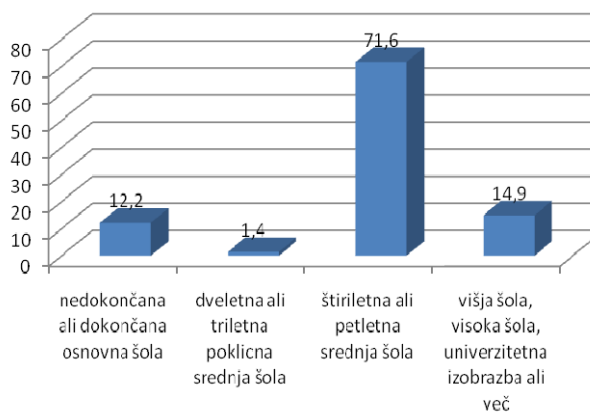
Za raziskovanje smo uporabili kvantitativno obliko zbiranja podatkov prek spletnega anketiranja, ki je bilo izvedeno na nekaj spletnih forumih (Joker, Fdvjevka, Lunin.net). Spletno anketo smo izdelali s pomočjo spletnega orodja LimeSurvey, ki nam je zbiral podatke izpolnjenih anket. Raziskovana enota je bil posameznik, registriran član foruma, s katerega je dostopal do spletne ankete. Na spletnem forumu, kjer smo dobili dovoljenje za objavo ankete, je moderator objavil povezavo do naše ankete. Anketiranje je potekalo od 14. maja 2009 do 20. maja 2009. V tem času smo dobili 137 odgovorov, vendar je bilo popolnih odgovorov, ki so bili primerni za analizo, le 78.

Kot lahko vidimo na spodnji sliki 3.2, je v anketi sodelovalo 43,2% žensk in 56,8% moških, njihova povprečna starost pa znaša 22 let. Izobrazbeni profil članov foruma (slika 3.3) nam pove, da ima največ anketirancev dokončano štiriletno ali petletno srednjo šolo (71,6%).

Slika 3.2: Spolna struktura anketirancev

Slika 3.3: Izobrazbena struktura anketirancev

3.3 Predstavitev sestavljenih spremenljivk

V tem poglavju bomo predstavili, kako smo iz indikatorjev dobili sestavljene spremenljivke, osnovne porazdelitve ter opisne statistike teh dobljenih spremenljivk. Vse sestavljene spremenljivke smo dobili z izračunom povprečja danih indikatorjev. Pri nekaterih indikatorjih smo morali rekodirati odgovore, saj je bil indikator v njih zanikan. Izračune smo izpeljali s pomočjo programa SPSS.

3.3.1 Zaznavanje sovražnega govora

Za izvedbo faktorске analize smo uporabili metodo glavnih osi, dobljeni rezultat pa smo poševno zavrteli z metodo Oblimin. Dobljeni rezultati so pokazali (tabela 3.1), da imajo vsi indikatorji dobre uteži, zato izločanje ni bilo potrebno. Glede na povprečno vrednost in porazdelitev v histogramu (slika A2 v Prilogi) opazimo, da se anketiranci ne strinjajo s trditvami, da drugi člani odrekajo osebne pravice drugih na forumu. Cronbachov alfa ima vrednost 0,861, kar pomeni, da je zanesljivost indikatorjev zelo dobra in z njimi lahko merimo sovražni govor v našem primeru.

Tabela 3.1: Faktorske uteži po indikatorjih za zaznavanje sovražnega govora

	Faktor
Nekateri člani foruma drugim odrekajo svobodo govora.	0,580
Nekateri člani foruma v svojih prispevkih grozijo drugim članom.	0,845
Na forumu ljudje izražajo sovražnost do drugih narodov.	0,840
Ljudje druge rase so pogosto tarča sovražnega govora.	0,729
Člani foruma s svojim pisanjem kršijo osebno pravico drugih članov.	0,766

3.3.2 Zaznavanje anonimnosti

Rekodirati smo morali indikatorja V5b in V5e, saj sta bili to negativni trditvi.

Tabela 3.2: Faktorske uteži po indikatorjih za zaznavanje anonimnosti

	Faktor	
	1	2
V5a Pove svoje pravo ime, če ga nekdo vpraša po njem.	,571	-,054
V5c Se pretvarja, da je nasprotnega spola.	-,565	,034
V5d Pove svojo pravo starost, če nekoga zanima.	,555	-,317
V5bR Ne želi pokazati svoje slike.	,039	,775
V5eR Ne izda svojega stalnega bivališča.	,362	,541

Indeks zaupanje osebnih podatkov na željo drugih (Cronbach $\alpha = 0,485$)

- V5a Pove svoje pravo ime, če ga nekdo vpraša po njem.

- V5d Pove svojo pravo starost, če nekoga zanima.

Indeks prostovoljno izdajanje osebnih podatkov (Cronbach $\alpha = 0,584$)

- V5bR Ne želi pokazati svoje slike.

- V5eR Ne izda svojega stalnega bivališča.

Porazdelitev spremenljivke *zaznavanje anonimnosti* v histogramu (slika A4 v Prilogi) je asimetrična v desno, kar pomeni, da so se anketirani člani forumov strinjali z indikatorji. Anketiranci so bili mnenja, da drugi člani foruma drugim zaupajo svoje osebne podatkih, če so vprašani po njih. Za izvedbo faktorске analize smo uporabili metodo glavnih osi, dobljeni rezultat pa smo potem poševno zavrteli z metodo Oblimin. Na podlagi rezultatov faktorске analize smo indikatorje razdelili v dve dimenziji, kjer prva meri zaupanje svojih podatkov na željo drugih, druga pa meri prostovoljno izdajanje osebnih podatkov. Zanesljivost indeksov smo preverili z izračunom Cronbachov α , kjer ima prvi indeks vrednost prenizko in zato ni zanesljiv, drugi indeks pa ima vrednost blizu 0,6, kar pomeni, da je zanesljiv. Prvi faktor tako pojasnjuje 21,8% variance, drugi faktor pa 20% (tabela A8 v Prilogi).

S tem merskim inštrumentom torej bolj zanesljivo merimo prostovoljno izdajanje osebnih podatkov, kot pa zaupanje osebnih podatkov na željo drugih.

3.3.3 Regulacija

Tudi pri tej spremenljivki smo morali rekodirati indikator V11b s pomočjo programa SPSS.

Tabela 3.3: Faktorske uteži po indikatorjih za *regulacijo*

	Faktor	
	1	2
V11c Na forumu se je potrebno držati določenih nenapisanih pravil.	-,237	,327
V11d V forumu so moderatorji, ki kaznujejo ali izločajo uporabnike, ki se ne držijo pravil.	,372	,495
V11e Žaljiva in neprimerna sporočila moderatorji izbrišejo ali cenzurirajo.	,284	,408
V11f Člani foruma v svojih sporočilih opozorijo kršitelja na njegovo kršitev.	,407	,199
V11bR V forumu sicer so napisana pravila, a se jih nihče ne drži.	,729	-,416

Iz factorske analize smo dobili dva indeksa, prvi meri *neformalno regulacijo*. Cronbachov α pri tem indeksu znaša 0,356 in ne pokaže zanesljivosti tega inštrumenta.

- V11f Člani foruma v svojih sporočilih opozorijo kršitelja na njegovo kršitev.
- V11bR V forumu sicer so napisana pravila, a se jih nihče ne drži.

Drugi indeks meri *formalno regulacijo* na spletnih forumih. Cronbachov α tu znaša 0,482 in ne pokaže zanesljivosti tega inštrumenta.

- V11d V forumu so moderatorji, ki kaznujejo ali izločajo uporabnike, ki se ne držijo pravil.
- V11e Žaljiva in neprimerna sporočila moderatorji izbrišejo ali cenzurirajo.

Glede na porazdelitev spremenljivke v histogramu (slika A6 v Prilogi) lahko vidimo, da se anketirancem zdi, da se na forumu dobro regulirajo norme, saj je aritmetična sredina indikatorjev med vrednostma 3 (niti-niti) in 5 (popolnoma se strinjam). Porazdelitev spremenljivke *regulacija* je nekoliko asimetrična v levo, saj je aritmetična sredina visoka. Anketiranci so se večinoma strinjali s podanimi trditvami. Za izvedbo factorske analize smo uporabili metodo glavnih osi, dobljeni rezultat smo potem poševno zavrteli z metodo Oblimin. Prvi faktor tako pojasnjuje 19,4% variance, drugi faktor pa 14,6% variance (tabela A13 v Prilogi). Pri obeh indeksih je vrednost koeficienta Cronbachov α prenizek, da bi bila merka inštrumenta zanesljiva.

3.3.4 Korelacijska matrika

Povezanost med spremenljivkami smo preverili s pomočjo Pearsonovega⁵ koeficienta korelacije.

Tabela 3.4: Korelacijska matrika spremenljivk

		Sovražni govor	Zaupanje os. podatkov na željo drugih	Prostovoljno zaupanje os. podatkov	Neformalna regulacija	Formalna regulacija
Sovražni govor	Pearsonov koeficient	1	-0,228	-0,345 *	-0,563 **	-0,160
	signifikanca		0,097	0,011	0,000	0,248
Zaupanje os. podatkov na željo drugih	Pearsonov koeficient		1	0,079	0,261	-0,069
	signifikanca			0,564	0,059	0,621
Prostovoljno zaupanje os. podatkov	Pearsonov koeficient			1	0,425 **	0,126
	signifikanca				0,001	0,362
Neformalna regulacija	Pearsonov koeficient				1	0,215
	signifikanca					0,123
Formalna regulacija	Pearsonov koeficient					1
	signifikanca					

* Korelacija je značilna pri stopnji signifikance 0.05 (2-stranski).

** Korelacija je značilna pri stopnji signifikance 0.01 (2-stranski).

Iz korelacijske matrike lahko razberemo, ali so in kako močno so spremenljivke povezane med seboj. Pearsonov koeficient korelacije je statistično značilen pri 5% stopnji signifikance med spremenljivkama *sovražni govor* ter indeksom za *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov*, kjer vrednost koeficienta znaša -0,345. To vrednost lahko v našem primeru

⁵ Izračun Pearsonovega koeficienta korelacije meri korelacijsko linearno povezanost med dvema spremenljivkama. Pozitivna povezanost med spremenljivkama nam pove, da se z višanjem vrednosti ene spremenljivke viša tudi vrednost druge, pri negativni povezanosti pa se z višanjem vrednosti prve spremenljivke manjša vrednost druge.

interpretiramo tako, da se z večjo prisotnostjo sovražnega govora zmanjša prostovoljno zaupanje osebnih podatkov članov spletnega foruma.

Nekaj koeficientov je statistično značilnih tudi pri 1% stopnji signifikance. Takšna je korelacija med spremenljivko *sovražni govor* in indeksom *neformalna regulacija*, saj je vrednost koeficienta -0,563 in to pomeni, da se z višanjem stopnje sovražnega govora manjša stopnja zaznavanja neformalnih regulacij posameznih članov spletnega foruma. Takšna korelacija obstaja tudi med indeksom *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* in *neformalna regulacija*, saj vrednost koeficienta znaša 0,425, kar si lahko razlagamo, da se s prostovoljnim podajanjem osebnih podatkov večja tudi neformalna regulacija, saj na spletnem forumu potem vlada neko zaupanje med člani in je manj tudi primerov, kjer bi bila potrebna formalna regulacija.

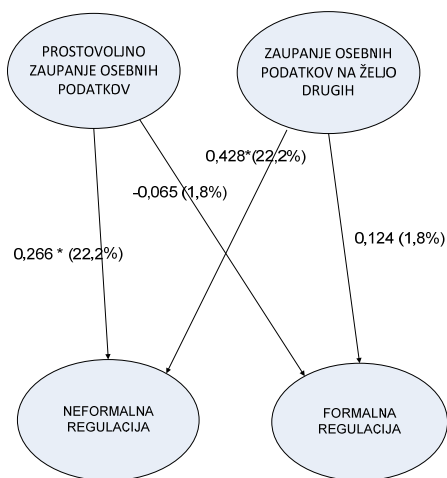
3.4 Preverjanje hipotez

Za preverjanje hipotez z regresijo smo naš model razdelili na dva dela. S tem smo ugotovili, kako dobro se model prilega podatkom in kakšen je vpliv neodvisnih spremenljivk na odvisni. Indikatorje vseh spremenljivk smo najprej sešteli v eno spremenljivko. Spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* smo sešteli $(V10a+V10b+V10c+V10d+V10e)/5$.

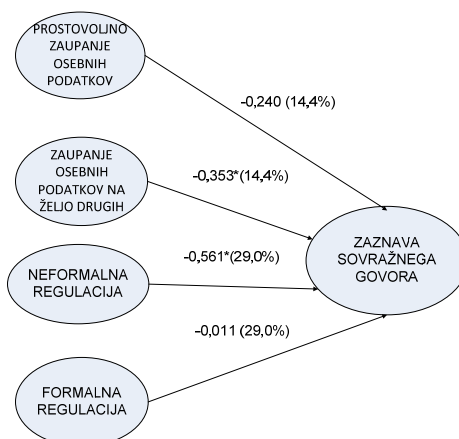
Za indeks *zaupanje osebnih podatkov na željo drugih* smo sešteli spremenljivki $(V5a+V5d)/2$ ter za indeks *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* smo sešteli spremenljivki $(V5bR+V5eR)/2$.

Prav tako smo sešteli spremenljivke za indeks *neformalna regulacija* $(V11f+V11bR)/2$ ter za indeks *formalna regulacija* $(V11d+V11e)/2$.

Slika 3.4: Prvi del modela

Slika 3.5: Drugi del modela

V zgornja modela smo na povezave dodali vrednosti beta koeficienta, v oklepajih pa so navedeni odstotki nepojasnjene variance. Znak * pri beta koeficientu označuje statistično značilnost. Smer puščic nakazuje smer povezanosti, od neodvisne spremenljivke do odvisne. Neodvisna spremenljivka *zaupanje podatkov na željo drugih* ter *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* vplivata na odvisno spremenljivko *neformalna regulacija*. Spremenljivka *zaupanje osebnih podatkov na željo drugih* in *neformalna regulacija* pa vplivata na spremenljivko *zaznava sovražnega govora* na spletnih forumih.

Prvi del našega modela predstavlja povezava med neodvisno spremenljivko *anonimnost* in odvisno spremenljivko *regulacija*.

Ker sta obe prvotni spremenljivki razpadli na 2 dela, potem smo morali izvesti tudi več regresijskih izračunov. Najprej smo izvedli izračun, kjer sta konstanto predstavljala oba indeksa, *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih*. Odvisna spremenljivka v prvem primeru je bil indeks *neformalna regulacija*.

Tabela 3.5: Determinacijski koeficient

Model	R	R kvadrat	Prilagojen R kvadrat	St. napaka
1	0,502 ^a	0,252	0,222	0,649

a. konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

Determinacijski koeficient R^2 nam pove, kolikšen % odvisne spremenljivke *neformalna regulacija* pojasnimo z neodvisno spremenljivko. Ker je R^2 odvisen od števila neodvisnih

spremenljivk, za interpretacijo uporabimo prilagojen R^2 . Prilagojen R^2 ima v našem primeru vrednost 0,222, kar pomeni, da je delež nepojasnjene variance 22,2% in našo odvisno spremenljivke šibko pojasnjuje.

Tabela 3.6: Prileganje modela podatkom (ANOVA^b)

Model	Vsota kvadratov	Prostorske stopnje	Povprečje kvadratov	F statistika	Signifikanca
Regresija	7,086	2	3,543	8,403	0,001 ^a
Ostanek	21,084	50	0,422		
Skupaj	28,170	52			

a. konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

b. odvisna spremenljivka: neformalna regulacija

Hipotezi, ki ju bomo v nadaljevanju preverjali sta:

H_0 : Model se ne prilega podatkom.

H_1 : Model se prilega podatkom.

Opazimo lahko, da je vrednost F statistike visoka in stopnje značilnosti nizka. V teoriji velja, če F statistika zavzema dovolj visoko vrednost in stopnja značilnosti čim manjšo, je podatke smiselno interpretirati naprej. V našem primeru glede na vrednost F statistike in stopnje značilnosti lahko sprejmemo osnovno hipotezo, da se naš model prilega podatkom. Neformalno regulacijo na spletu lahko pojasnujemo z vplivom obeh indeksov anonimnosti. Tem nižja je stopnja anonimnosti, tem več bo neformalne regulacije, saj se bodo člani foruma med sabo dogovorili o morebitnem kršenju družbenih norm in ne bo potrebno uporabiti formalnih ukrepov.

Tabela 3.7: Regresijski koeficienti spremenljivke *neformalna regulacija*

Model	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Signifikanca
	B	St. napaka	Beta		
Konstanta	1,230	0,708		1,739	0,088
Prostovoljno zaupanje osebnih podatkov	0,484	0,223	0,266	2,171	0,035
Zaupanje podatkov na željo drugih	0,572	0,163	0,428	3,500	0,001

a. Odvisna spremenljivka: neformalna regulacija

Regresijska koeficienta indeksov imata vrednost 0,484 in 0,572, konstanta pa znaša 1,230. Regresijski koeficient nam pove, za koliko se spremeni vrednost odvisne spremenljivke, če se vrednost neodvisne spremenljivke spremeni za eno enoto. V našem primeru to pomeni, če se količina prostovoljnega zaupanja osebnih podatkov poveča za eno enoto, potem se vrednost neformalne regulacije poveča za 0,484 enote. Opazimo lahko, da med neodvisno in odvisno spremenljivko obstaja statistično značilen vpliv, saj ima signifikanca vrednost manjšo od 0,05. Tako lahko rečemo, da neodvisna spremenljivka *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko *neformalna regulacija*. Po izračunih smo prišli do zaključka, da prostovoljno zaupanje osebnih podatkov vpliva na to, ali se bo na spletnem forumu uporabljala neformalna regulacija ali ne. To pomeni, da se na forumu, kjer člani sami ne izdajo svojih podatkov, pogosteje pojavljajo tudi neformalna regulacija. Pri indeksu *zaupanje podatkov na željo drugih* je vrednost regresijskega koeficienta 0,572 in to pomeni, če se količina zaupanja podatkov na željo drugih poveča za eno enoto, potem se količina neformalne regulacije poveča za pol enote. Tudi signifikanca je zelo nizka, zato lahko zaključimo, da neodvisna spremenljivka *zaupanje podatkov na željo drugih* vpliva na odvisno spremenljivko *neformalna regulacija*.

Potem smo izvedli izračun, kjer sta konstanto predstavljala oba indeksa, *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih*. Odvisna spremenljivka v tem primeru je bil indeks *formalna regulacija*.

Tabela 3.8: Determinacijski koeficient

Model	R	R kvadrat	Prilagojen R kvadrat	St. napaka
1	0,142 ^a	0,020	-0,018	0,633

a. konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

Determinacijski koeficient R^2 nam pove, kolikšen % odvisne spremenljivke *norme* pojasnimo z neodvisno spremenljivko. Ker je R^2 odvisen od števila neodvisnih spremenljivk, za interpretacijo uporabimo prilagojen R^2 . Prilagojeni R^2 ima v našem primeru vrednost -0,018, kar pomeni, da je delež nepojasnjene variance 1,8% in naše odvisne spremenljivke *formalna regulacija* ne pojasnjuje.

Tabela 3.9: Prileganje modela podatkom (ANOVA^b)

Model	Vsota kvadratov	Prostorske stopnje	Povprečje kvadratov	F statistika	Signifikanca
Regresija	0,421	2	0,211	0,525	0,595 ^a
Ostane	20,449	51	0,401		
Skupaj	20,870	53			

a. konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

b. odvisna spremenljivka: formalna regulacija

Hipotezi, ki ju bomo v nadaljevanju preverjali sta:

H₀: Model se ne prilega podatkom.

H₁: Model se prilega podatkom.

Opazimo lahko, da je vrednost F statistike nizka in stopnje značilnosti visoka. V teoriji velja, če F statistika zavzema dovolj visoko vrednost in stopnja značilnosti čim manjšo, je podatke smiselno interpretirati naprej. V našem primeru je ravno obratno, zato zavrnilo osnovno hipotezo o prileganju modela podatkom. Formalne regulacije na spletnih forumih ne moremo pojasniti z vplivom indeksov *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih*.

Tabela 3.10: Regresijski koeficienti spremenljivke *formalna regulacija*

Model	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Signifikanca
	B	St. napaka	Beta		
Konstanta	4,214	0,682		6,178	0,000
Prostovoljno zaupanje osebnih podatkov	-0,101	0,217	-0,065	-0,467	0,643
Zaupanje podatkov na željo drugih	0,131	0,146	0,124	0,897	0,374

a. Odvisna spremenljivka: formalna regulacija

Regresijska koeficienta indeksov imata vrednost -0,101 in 0,131, konstanta pa znaša 4,214. V tem primeru so signifikance povsod večje od 0,05, zato neodvisni spremenljivki *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih* ne vplivata na odvisno spremenljivko *formalna regulacija*.

Drugi del našega modela pa predstavlja vpliv neodvisnih spremenljivk *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih* na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*. Drugi izračun pa predstavlja vpliv spremenljivk *formalna regulacija* in *neformalna regulacija* na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*.

Tabela 3.11: Determinacijski koeficient

Model	R	R ²	Popravljeni R ²	St. napaka ocene
1	0,407 ^a	0,177	0,144	0,923

^a konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

Popravljeni R² ima v našem primeru vrednost 0,144 kar pomeni, da je delež nepojasnjene variance 14,4% in zato neodvisni spremenljivki *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje podatkov na željo drugih* odvisne spremenljivke *zaznavanje sovražnega govora* zato šibko pojasnjujeta.

Tabela 3.12: Prileganje modela podatkom (ANOVA^b)

Model	Vsota kvadratov	Prostorske stopnje	Aritmetična sredina ²	F statistika	Signifikanca
Regresija	9,324	2	4,662	5,469	0,007 ^a
Ostanek	43,473	51	0,852		
Skupaj	52,797	53			

a. konstanta: prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, zaupanje podatkov na željo drugih

b. odvisna spremenljivka: zaznavanje sovražnega govora

Hipotezi za drugi del modela sta sledeči:

H₀: Model se ne prilega podatkom.

H₁: Model se prilega podatkom.

Opazimo lahko, da je vrednost F statistike visoka in stopnje značilnosti nizka, zato lahko tudi tukaj sprejmemo osnovno hipotezo, da se naš model prilega podatkom. Zaznavanje sovražnega govora na spletnih forumih lahko pojasnujemo s spremenljivkama *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ter *zaupanje osebnih podatkov na željo drugih*.

Tabela 3.13: Regresijski koeficienti spremenljivke *zaznavanje sovražnega govora*

Model	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Signifikanca
	B	St. napaka	Beta		
Konstanta	5,327	0,995		5,355	0,000
Prostovoljno zaupanje osebnih podatkov	-0,598	0,317	-0,240	-1,886	0,065
Zaupanje podatkov na željo drugih	-0,591	0,213	-0,353	-2,778	0,008

a. Odvisna spremenljivka: zaznavanje sovražnega govora

Iz tabele smo razbrali, da med neodvisno spremenljivko *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* ne obstaja statistično značilen vpliv, saj ima signifikanca vrednost večjo od 0,05, zato lahko zavrne domnevo o vplivu neodvisne spremenljivke *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*. Med neodvisno spremenljivko *zaupanje podatkov na željo drugih* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* ima signifikanca vrednost, manjšo od 0,05 in zato med tema dvema spremenljivkama obstaja statistično značilen vpliv in lahko sprejmemo domnevo o vplivu zaupanja podatkov na željo drugih na zaznavanje sovražnega govora. To pomeni, če član foruma zaupa osebne podatke na željo drugih, potem se stopnja zaznavanja sovražnega govora zmanjša.

Zadnji izračun smo izvedli med spremenljivkami, kjer sta konstanto predstavljali spremenljivki *formalna regulacija* in *neformalna regulacija*, odvisno pa je predstavljala spremenljivka *zaznavanje sovražnega govora*.

Tabela 3.14: Determinacijski koeficient

Model	R	R ²	Popravljeni R ²	St. napaka ocene
1	0,563 ^a	0,317	0,290	0,833

^a konstanta: neformalna regulacija, formalna regulacija

Popravljeni R² ima v našem primeru vrednost 0,290, kar pomeni, da je delež nepojasnjene variance 29,0% in zato neodvisni spremenljivki *formalna regulacija* in *neformalna regulacija* pojasnjujeta odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*.

Tabela 3.15: Prileganje modela podatkom (ANOVA^b)

Model	Vsota kvadratov	Prostorske stopnje	Aritmetična sredina ²	F statistika	Signifikanca
Regresija	16,115	2	8,057	11,608	0,000 ^a
Ostane	34,706	50	0,694		
Skupaj	50,821	52			

a. konstanta: neformalna regulacija, formalna regulacija

b. odvisna spremenljivka: zaznavanje sovražnega govora

Hipotezi za drugi del modela sta sledeči:

H₀: Model se ne prilega podatkom.

H₁: Model se prilega podatkom.

Iz zgornje tabele lahko vidimo, da je vrednost F statistike visoka in vrednost signifikance nizka, tako lahko sprejmemo osnovno hipotezo o prileganju modela podatkom. Zaznavanje sovražnega govora na spletnih forumih lahko pojasnujemo s formalno in neformalno regulacijo. Tem bolj je prisotna formalna in neformalna regulacija, tem bolj se zaznava sovražni govor.

Tabela 3.16: Regresijski koeficienti spremenljivke *zaznavanje sovražnega govora*

Model	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Signifikanca
	B	St. napaka	Beta		
Konstanta	5,358	0,904		5,926	0,000
Neformalna regulacija	-0,753	0,161	-0,561	-4,685	0,000
Formalna regulacija	-0,018	0,189	-0,011	-0,095	0,924

a. Odvisna spremenljivka: zaznavanje sovražnega govora

Iz tabele smo razbrali, da med neodvisno spremenljivko *neformalna regulacija* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* obstaja statistično značilen vpliv, saj znaša vrednost signifikance 0. Tako lahko sprejmemo domnevo o vplivu neodvisne spremenljivke *neformalna regulacija* na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*. Med neodvisno spremenljivko *formalna regulacija* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* ima signifikanca vrednost, večjo od 0,05 in zato med tema dvema spremenljivkama ne obstaja statistično značilen vpliv in tako lahko zavrnemo domnevo o vplivu formalne regulacije na zaznavo sovražnega govora na spletnih forumih.

4 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi smo želeli raziskati povezavo med zaznavanjem anonimnosti, zaznavo sovražnega govora in regulacijo norm na spletnem forumu. Za izvedbo raziskave smo izdelali spletno anketo, ki je bila po dovoljenju moderatorjev spletnih forumov tam tudi objavljena. Enota analize je bil registrirani član spletnega foruma, s katerega je dostopal do spletne ankete.

V literaturi smo zasledili povezanost med temi spremenljivkami, zato smo jo želeli tudi sami boljše raziskati. Anonimnost je bila pogoj za razširjanje sovražnega govora v raziskavi Postmesa in njegovih sodelavcev (2001), saj so ugotovili, da so se anonimne skupine vedle nasprotno družbenim normam, medtem ko so se identificirane osebe vedle normam primerno.

V analizi smo dobili potrditev, da zaupanje osebnih podatkov na željo drugih ne vpliva na to, kako se posamezniki predstavijo drugim ter kako se vedejo na spletnih forumih. Neformalna regulacija na spletnih forumih po naši analizi vpliva tudi na zaznavo sovražnega govora. Zato bi moral biti na vsakem spletnem forumu nujno prisoten moderator, ki postavlja pravila in norme, katerih bi se morali člani foruma držati. V primeru nespoštovanja pravil ima moderator možnost sankcioniranja po neformalni poti, lahko pa tudi prepove sodelovanje in izključi kršitelja (Kvas in Savič 2007).

Indikatorji spremenljivke *zaznavanje sovražnega govora* so nam pokazali, da smo izbrali prave indikatorje za merjenje, saj so imeli vsi visoko vrednost factorske uteži in merski inštrument se je izkazal za zanesljivega. Anketiranci so bili mnenja, da drugi udeleženci na forumu ne odrekajo osebne pravice drugim članov foruma.

Indikatorji spremenljivke *zaznavanje anonimnosti* so pokazali, da so anketiranci mnenja, da člani foruma med seboj skrivajo identiteto. S factorsko analizo smo dobili dva indeksa, kjer je eden meril prostovoljno zaupanje osebnih podatkov, drugi pa zaupanje podatkov na željo drugih članov. Zanesljivost merskega inštrumenta je bila v tem primeru slaba, saj sta bili vrednosti Cronbachovega koeficienta nizki.

Za spremenljivko *regulacija* smo dobili rezultate, ki povedo, da se anketiranci strinjajo s podanimi trditvami iz spletne ankete, saj so aritmetične sredine indikatorjev najvišje prav pri indikatorjih za to spremenljivko. Pri factorski analizi smo prav tako dobili dva indeksa, prvi je meril formalno regulacijo, drugi pa neformalno regulacijo. Tudi tukaj merski inštrument ni bil zanesljiv zaradi nizke vrednosti Cronbachovega koeficienta.

Petrič in Petrovčič (2008, 55) sta v svoji raziskavi dobila glede zaznave sankcij dobila podobne rezultate pri trditvi »V forumu so moderatorji, ki kaznujejo ali izločajo uporabnike, ki se ne držijo pravil,« dobila naslednje vrednosti. Pri trditvi »Člani foruma v svojih sporočilih opozorijo kršitelja na njegovo kršitev.« sta Petrič in Petrovčič dobila rezultate, ki so skoraj enaki kot pri naši analizi odgovorov. Pri trditvi »Ignoriram prispevke drugih članov foruma, če z njim pokaže neprimerno vedenje.« smo dobili nekoliko različne rezultate kot Petrič in Petrovčič. Njuna aritmetična sredina je kar za 0,5 točke nižja od naše.

Iz korelacijske matrike lahko razberemo, ali so in kako močno so spremenljivke povezane med seboj. Pearsonov koeficient korelacije je statistično značilen pri 5% stopnji signifikance med spremenljivkama *sovražni govor* ter indeksom za *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov*, kjer vrednost koeficienta znaša -0,345. To vrednost lahko v našem primeru interpretiramo tako, da se z večjo prisotnostjo sovražnega govora zmanjša prostovoljno zaupanje osebnih podatkov članov spletnega foruma.

Korelacijska matrika je pokazala nekaj povezanosti med spremenljivkami. Statistično značilna povezava je obstajala med spremenljivkama *sovražni govor* in *prostovoljno zaupanje podatkov*, druga statistično značilna korelacija je bila med *sovražnim govorom* ter *neformalno regulacijo*, zadnji par pa sta predstavljali spremenljivki *prostovoljno zaupanje podatkov* ter *neformalna regulacija*. S povečanjem stopnje sovražnega govora se torej manjša stopnja neformalne regulacije članov spletnega foruma. S prostovoljnim zaupanjem osebnih podatkov članov foruma večja tudi neformalna regulacija, saj bi bila uporaba formalne regulacije verjetno nepotrebna.

Regresijski modeli so pokazali, da neodvisni spremenljivki *zaupanje podatkov na željo drugih* ter *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* vplivata na odvisno spremenljivko *neformalna regulacija*. Nižja kot je stopnja anonimnosti, tem bolj bo prisotna neformalna regulacija. Isti neodvisni spremenljivki na odvisno spremenljivko *formalna regulacija* ne vplivata.

Neodvisna spremenljivka *prostovoljno zaupanje osebnih podatkov* ne na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*. Med neodvisno spremenljivko *zaupanje podatkov na željo drugih* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* obstaja statistično značilen vpliv in tako smo sprejeli domnevo o vplivu zaupanja podatkov na željo drugih na zaznavanje sovražnega govora.

Med neodvisno spremenljivko *neformalna regulacija* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* obstaja statistično značilen vpliv in zato neodvisna spremenljivka *neformalna regulacija* vpliva na odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora*. Med

neodvisno spremenljivko *formalna regulacija* in odvisno spremenljivko *zaznavanje sovražnega govora* pa ne obstaja statistično značilen vpliv, zato formalna regulacija ne vpliva na zaznavo sovražnega govora na spletnih forumih.

Sovražni govor do različnih družbenih skupin se z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami širi še hitreje in ga veliko hitreje zasledimo. Današnji način življenja nam narekuje, da vse več časa preživimo za računalniškimi ekrani, bodisi v službi bodisi doma. Na tak način se mladi danes tudi izobražujejo, si iščejo prijatelje, na ta način se učijo socializacije. Vse, kar preberejo in vidijo na spletu, je zanje pravilno in se niti ne zavedajo, da se na spletu pojavljajo tudi takšne izjave, ki ne sodijo v normativno vedenje. Spletno iskanje prijateljev je zelo pogosto pri fizično prizadetih, saj si v resničnem življenju težko poiščejo pravega prijatelja prav zaradi njihove drugačnosti. Zaradi anonimnosti na spletu si marsikdo privošči več na račun drugačnih kot v resničnem življenju. Ker je kaznovanje sovražnega govora še v povojih, se ljudje še ne zavedajo dejstva, da anonimnosti na spletu ni. Vsak ponudnik namreč beleži številko računalnika (IP naslov) in podatke o obiskovanju spletnih strani.

Uporabniki interneta dnevno zapišemo na različnih forumih, klepetalnicah in blogih ogromno prispevkov, ki vsebujejo tudi sovražni govor. Tudi če bi za boj proti sovražnemu govoru na internetu namenili velike vsote denarja za moderatorje in tehnično opremo, ki bi preprečevala prepovedane vsebine, ne bi mogli preprečiti posameznikov, ki bi širili neprimerne vsebine mimo zakonskih lukenj. Internet je namreč javni medij in države so v svojem boju proti sovraštvu na medmrežju izbrale različne taktike (Jakopič 2005).

V raziskavi smo prišli do zaključka, da anonimnost pojasnjuje pojav sovražnega govora in regulacijo v spletnem forumu. Sami smo mnenja, da bi lahko raziskavo izvedli še bolj natančno. Največjo težavo nam je predstavljalo pomanjkanje časa za celoten proces operacionalizacije. Predvsem nam je manjkala boljša teoretična podkovanost na tem področju, saj bi tako mogoče boljše izdelali merske inštrumente, ki bi lahko še bolje povezovali spremenljivke. Če bi imeli možnost ponovno izvesti to raziskavo, bi se še bolj poglobili v že obstoječe raziskave na to temo in še nekoliko bolj podrobno oblikovali indikatorje. V raziskavo bi vključili še več spletnih forumov in tako dobili več respondentov in bolj reprezentativen vzorec. Vsekakor je to področje raziskovanja zelo zanimivo, saj je internet postal naš vsakdan. Ljudje se najbrž niti ne zavedamo, da nas lahko skoraj v vsakem trenutku izsledijo, če bi to bilo potrebno, in da anonimnost na spletu danes ne obstaja več. Zanimivo je,

kako poskušajo Američani omejiti sovražni govor z pogostimi javnimi pogovori na to temo in v prihodnosti bi lahko tudi preverili, ali njihov način deluje. Sami smo mnenja, da bi sovražni govor moral biti kriminaliziran, saj nihče nima pravice, da javno ponižuje in diskriminira drugačne. Mnenja do drugačnih, ki si jih vsak človek ustvarja v svoji glavi, pa naj bi ostala samo v njegovi glavi.

5 LITERATURA

- Chan, Calvin M. L., Mamata Bhandar, Lih-Bin Oh in Hock-Chuan. 2004. *Recognition and Participation in a Virtual Community*. Proceedings of the 37th Hawaii International Conference on System Sciences. Dostopno prek: <http://www.hsw-basel.ch/iwi/publications.nsf/id/282> (8. december 2008).
- Douglas, Karen M., Craig Mcgarthy, Ana-Maria Bliuc in Girish Lala. 2005. Understanding Cyberhate: Social Competition and Social Creativity in Online White Supremacist Groups. *Social Science Computer Review* 23 (68). Dostopno prek: <http://ssc.sagepub.com/cgi/content/abstract/23/1/68> (20. avgust 2009).
- Dowd, Nancy E., Dorothy G. Singer in Robin Fretwell Wilson. 2006. *Handbook of children, culture, and violence*. Thousand Oaks, Ca.: Sage Publications. Dostopno prek: Google books (10. junij 2009).
- Filipović, Maša. 2005. Analiza koncepta družbena kohezija skozi prizmo ločitve vsakdanjega sveta in sistema. *Družboslovne razprave* 21 (48): 159-175.
- Flander, Benjamin. 2004. *Pozitivna diskriminacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jakopič, Kaja. 2005. *Boj proti sovraštvu na medmrežju ali boj z mlini na veter*. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/28/internet/> (1. julij 2009).
- Kvas, Barbara in Domen Savič. 2007. *Spletne forume zapirajo, mar ne?* Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/28/internet/> (10. junij 2009).
- Leskošek, Vesna. 2005. Sovražni govor kot dejanje nasilja. V *Mi in oni – nestrpnost na Slovenskem*, ur. Vesna Leskošek, 81-96. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Mekina, Borut. 2006. Na internetu ni anonimnosti. *Večer*, 10. november. Dostopno prek: <http://www.vecer.si/clanek2006111005129725> (20. julij 2009).

- Marx, Gary T. 1999. *What's in a Name? Some reflections on the sociology of the anonymity*. Dostopno na <http://web.mit.edu/gtmarx/www/anon.html> (4. december 2008).
- Oblak, Tanja. 2003. *Izzivi e-demokracije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Petrič, Gregor. 2001. *Delovanje posameznikov v omrežju svetovnega spleta*. V *Raziskovalno delo podiplomskih študentov v Sloveniji – novo tisočletje*, ur. Branko Lobnikar in Jurij Žurej, 71-82. Ljubljana: Družboslovje in humanistika. Društvo mladih raziskovalcev Slovenije.
- Petrič, Gregor in Andraž Petrovčič. 2008. Strukturni in upravljavski dejavniki družbene kohezije, zaupanja in participacije v spletnih skupnostih. *Družboslovne razprave* 24 (58): 45-67.
- Pinter, Andrej in Tanja Oblak. 2000. Obeti in problemi elektronske demokracije: Komunikacijski vidiki računalniško posredovanih razpravljalnih forumov. V *Raziskovalno delo podiplomskih študentov Slovenije*, ur. Branko Lobnikar in Jurij Žurej, 291-306. Ljubljana: Družboslovje in humanistika. Društvo mladih raziskovalcev Slovenije.
- Postmes, Tom, Russell Spears, Khaled Sakhel in Daphne de Groot. 2001. Social Influence in Computer-Mediated Communication: The Effects of anonymity on Group Behavior. *PSPB* 27 (10): 1243-1254.
- Rheingold, Howard. 1994. *The Virtual Community: Homesteading on Electronic Frontier*. Dostopno prek: <http://www.rheingold.com/vc/book/> (13. avgust 2009).
- Samaluk, Barbara. 2005. *Omejevanje sovražnega govora na svetovnem spletu*. Dostopno prek: <http://admin.safe.si/uploads/editor/1136549458sovrazni%20govor.pdf> (1. julij 2009).
- *Spletno oko*. Dostopno prek: <http://www.spletno-oko.si> (20. julij 2009).
- *Splošna deklaracija človekovih pravic*. 1948. Dostopno prek: <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102> (20. julij 2009).

- Tsaliki, Liza. 2002. Online forums and the enlargement of public sphere: Research findings from a European Project. *Javnost* 9 (2): 95-112.

- Wikipedija. 2008. *Virtualna skupnost*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Virtualna_skupnost (1. december 2008).

6 PRILOGI

Priloga A: Tabele statističnih izračunov iz SPSS

Tabela A1: Statistike indikatorjev spremenljivke *sovražni govor*

Descriptive Statistics						
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
odrekanjer	55	1	5	2,80	1,353	1,830
groznjar	54	1	5	2,44	1,298	1,686
drugi_narodir	54	1	5	2,61	1,379	1,903
druga_rasar	54	1	5	2,07	1,130	1,277
os_pravicar	54	1	5	2,02	1,019	1,037
Valid N (listwise)	54					

Tabela A2: Komunalitete indikatorjev

Communalities		
	Initial	Extraction
odrekanjer	,401	,336
groznjar	,631	,714
drugi_narodir	,627	,706
druga_rasar	,542	,532
os_pravicar	,519	,586

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela A3: Delež pojasnjene variance

Total Variance Explained						
Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,272	65,439	65,439	2,875	57,496	57,496
2	,742	14,839	80,278			
3	,440	8,799	89,078			
4	,299	5,989	95,066			
5	,247	4,934	100,000			

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela A4: Faktorska matrika

Factor Matrix ^a	
	Factor
	1
odrekanjer	,580
groznjar	,845
drugi_narodir	,840
druga_rasar	,729
os_pravicar	,766

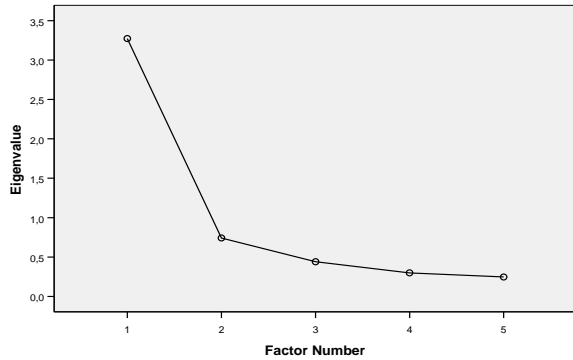
Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 1 factors extracted. 6 iterations required.

Tabela A5: Cronbachov α

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,861	5

Slika A1: »Scree« diagram za spremenljivko *sovražni govor*

Slika A2: Histogram porazdelitve za spremenljivko *sovražni govor*

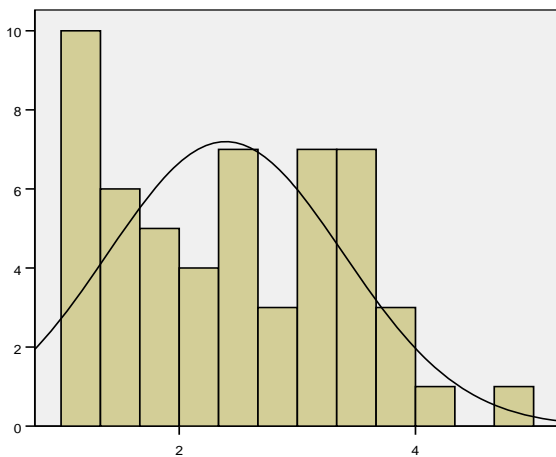

Tabela A6: Statistike indikatorjev spremenljivke *anonimnost*

Descriptive Statistics						
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
pove_imer	56	1	4	2,32	,606	,368
pretvarja_nasprotni_spolr	54	1	2	1,80	,407	,165
prava_starostr	56	2	4	3,02	,404	,163
ne_pokaze_slikeRC	57	1	4	2,40	,623	,388
ne_pove_bivaliscaRC	56	1	4	2,18	,855	,731
Valid N (listwise)	54					

Tabela A7: Komunalitete indikatorjev

Communalities		
	Initial	Extraction
pove_imer	,183	,329
pretvarja_nasprotni_spolr	,179	,320
prava_starostr	,215	,409
ne_pokaze_slikeRC	,249	,602
ne_pove_bivaliscaRC	,244	,424

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela A8: Delež pojasnjene variance

Total Variance Explained							
Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	1,727	34,549	34,549	1,086	21,722	21,722	1,082
2	1,477	29,532	64,081	,998	19,962	41,684	1,005
3	,681	13,625	77,706				
4	,628	12,556	90,261				
5	,487	9,739	100,000				

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

Tabela A9: Faktorska matrika

	Factor Matrix ^a	
	1	2
pove_imer	,571	-,054
pretvarja_nasprotni_spolr	-,565	,034
prava_starostr	,555	-,317
ne_pokaze_slikeRC	,039	,775
ne_pove_bivaliscaRC	,362	,541

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 2 factors extracted. 45 iterations required.

Tabela A10: Matrika uteži za spremenljivko anonimnost

	Pattern Matrix ^a	
	1	2
pove_imer	,565	,072
pretvarja_nasprotni_spolr	-,554	-,090
prava_starostr	,622	-,189
ne_pokaze_slikeRC	-,175	,766
ne_pove_bivaliscaRC	,201	,608

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 4 iterations.

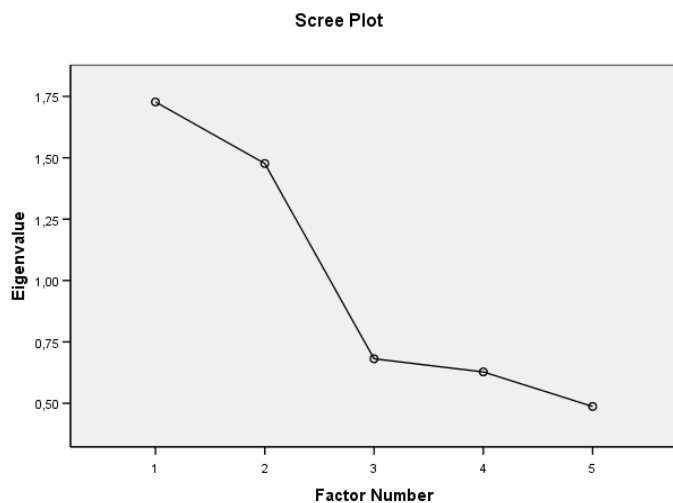
Tabela A11: Cronbachov α za spremenljivko zaupanje podatkov na željo drugih

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,485	2

Tabela A12: Cronbachov α za spremenljivko *prostovoljno zaupanje podatkov*

Cronbach's Alpha	N of Items
,584	2

Slika A3: »Scree« diagram za spremenljivko *anonimnost*

Slika A4: Histogram porazdelitve za spremenljivko *anonimnost*

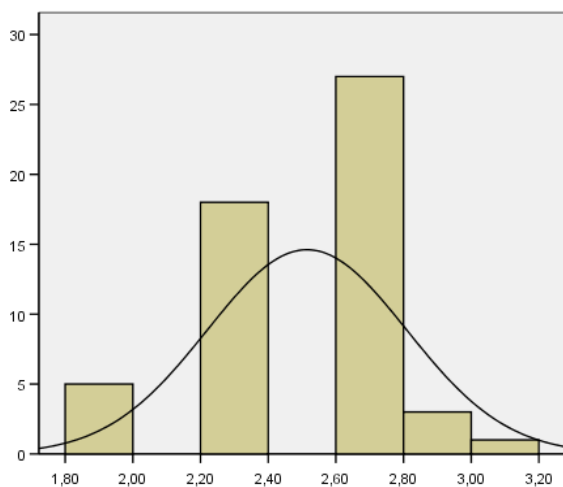

Tabela A13: Statistike indikatorjev spremenljivke *regulacija*

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
nenapisana_pravilar	54	1	5	3,87	,991
moderatorji_izlocajor	54	2	5	4,39	,712
moderatorji_brisejo_neprimerna_sporocilar	54	2	5	4,09	,830
clani_opozorijo_krsiteljar	53	1	5	3,85	,949
ne_uposteva_pravilRC	54	1	5	3,76	,930
Valid N (listwise)	53				

Tabela A14: Komunalitete indikatorjev

Communalities		
	Initial	Extraction
nenapisana_pravilar	,108	,163
moderatorji_izlocajor	,138	,383
moderatorji_brisejo_	,114	,247
neprimerna_sporocilar	,118	,205
clani_opozorijo_krsiteljar	,118	,205
ne_uposteva_pravilRC	,141	,705

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Tabela A15: Delež pojasnjene variance

Total Variance Explained							
Factor	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total
1	1,566	31,322	31,322	,972	19,446	19,446	,867
2	1,329	26,577	57,899	,731	14,618	34,064	,845
3	,791	15,813	73,711				
4	,695	13,896	87,608				
5	,620	12,392	100,000				

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. When factors are correlated, sums of squared loadings cannot be added to obtain a total variance.

Tabela A16: Faktorska matrika

	Factor	
	1	2
nenapisana_pravilar	-,237	,327
moderatorji_izlocajor	,372	,495
moderatorji_brisejo_	,284	,408
neprimerna_sporocilar	,407	,199
clani_opozorijo_krsiteljar	,407	,199
ne_uposteva_pravilRC	,729	-,416

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

a. 2 factors extracted. 93 iterations required.

Tabela A17: Matrika uteži za spremenljivko *regulacija*

	Factor	
	1	2
nenapisana_pravilar	-,398	,090
moderatorji_izlocajor	-,072	,618
moderatorji_brisejo_	-,075	,494
neprimerna_sporocilar	-,075	,494
clani_opozorijo_krsiteljar	,158	,418
ne_uposteva_pravilRC	,816	,169

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 8 iterations.

Tabela A18: Cronbachov α za spremenljivko *neformalna regulacija*

Reliability Statistics

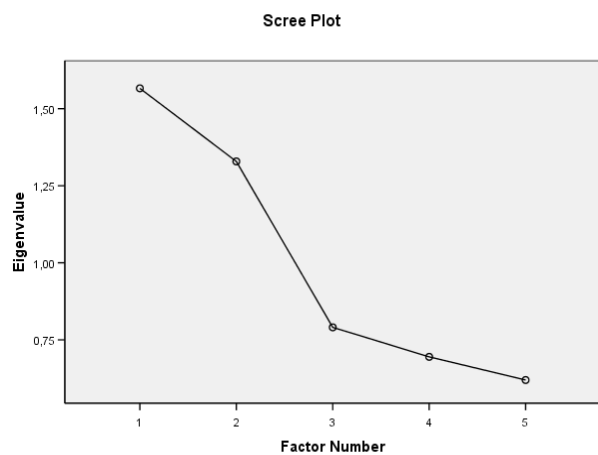
Cronbach's Alpha	N of Items
,356	2

Tabela A19: Cronbachov α za spremenljivko *formalna regulacija*

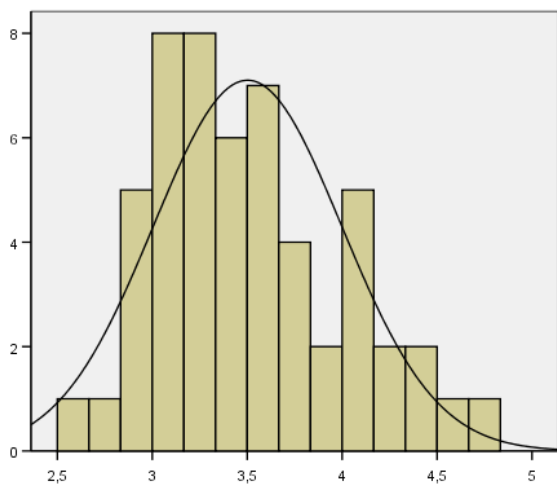
Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,482	2

Slika A5: »Scree« diagram za spremenljivko *regulacija*

Slika A6: Histogram porazdelitve za spremenljivko *družbene norme*

Priloga B: Vprašalnik

Draga obiskovalka, dragi obiskovalec spletne ankete!

Smo študentje 4. letnika na Fakulteti za družbene vede. V okviru predmeta Raziskovalni seminar opravljamo raziskavo o odnosih v spletnih forumih. Prosim vas, da na anketo odgovorite v celoti, saj nam bodo vaši odgovori pomagali pri nadaljnji analizi.

Anketa je anonimna, reševanje vprašalnika pa vam bo vzelo približno 10 minut.

Želim vam prijetno reševanje spletnega vprašalnika in se vam obenem zahvaljujemo za vaše odgovore.

Najprej vam bomo postavili nekaj vprašanj o uporabi interneta.

1. Ali uporabljate oziroma se poslužujete naslednjih spletnih orodij in servisov:

Možnih je več odgovorov.

- a) Spletno pošto (gmail, yahoo, hotmail, ipd.)
- b) Spletno pomenkovanje (msn messenger, yahoo messenger, irc, ipd.)
- c) Spletno telefonijo (na primer skype)
- d) Odgovarjate na spletne ankete
- e) Sodelujete na različnih forumih
- f) Pišete svoj blog
- g) Kupujete preko spleta

2. Ali ste registrirani član tega ali kakšnega drugega foruma?

Označite en odgovor.

- a) Da
- b) Ne → politični sklop (vprašanje 14)

3. Ali ste že kdaj razmišljali, da bi politično mnenje podali v kakem političnem forumu?

- Da, enkrat
- Da, že nekajkrat
- Nikoli

4. Kako pogosto pišete sporočila na forumu?

Označite en odgovor.

- a) Dnevno
- b) Tedensko
- c) Mesečno
- d) Nikoli

5. Če pomislite na vaše razprave na forumu ali poveste vaš prvi..

Možnih je več odgovorov.

- a) e-mail naslov
- b) Ime
- c) Priimek
- d) Naslov bivališča
- e) Spol
- f) Starost/ rojstni datum
- g) Telefonska številka
- h) Pseudonim, izpeljan iz imena ali kraja bivanja
- i) Ime na AIM, identiteto na ICQ, MSN naslov, Yahoo naslov, Skype ipd.
- j) Povezavo na spletno stran ali blog
- k) Povezava na Facebook/Myspace/LastFm/Twitter ali katerikoli drug profil
- l) Osebna fotografija v avatarju, iz katere je delno prepoznaven obraz
- m) Osebna fotografija v avatarju, iz katere je jasno prepoznaven obraz
- n) Drugo: _____

6. Koliko udeležencev na forumu po vašem mnenju:

	Nihče	Nekateri	Večina	Vsi
Pove svoje pravo ime, če ga nekdo vpraša po njem.				
Ne želi pokazati svoje slike.				
Se pretvarja, da je nasprotnega spola.				
Pove svojo pravo starost, če nekoga zanima.				
Ne izda svojega stalnega bivališča.				

7. Prosimo vas, da se osredotočite na forum, v katerem sodelujete. Za vsako od navedenih trditev ocenite, v kolikšni meri velja za vas.

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 sploh se ne strinjam	2	3	4	5 – popolnoma se strinjam
Med člani foruma je nizka stopnja zaupanja.					
Ponavadi ne verjamem to, kar pišejo ostali udeleženci foruma.					
Verjamem, da člani foruma vedno radi pomagajo oziroma dajejo nasvete, kadar nekdo drug prosi za pomoč/nasvet.					
Kadar se znajdem v težavah, pogosto prosim za pomoč znance, ki jih poznam na forumu.					
Kadar komu na forumu zaupamo, iščemo težave.					

8. V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami?

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 sploh se ne strinjam	2	3	4	5 – popolnoma se strinjam
Večina ljudi na forumu hoče uveljaviti samo svoje mnenje.					
Kadar komu na forumu pomagam, ne pričakujem vrnitve usluge od iste osebe.					
Ko v neki temi zastavim vprašanje in nanj dobim odgovor, se v to temo ne vračam več.					
Na forumu je veliko ljudi, ki mi je pripravljenih pomagati, kadar imam neko vprašanje.					
Pričakujem, da bom v forumski temi prej ali slej dobil odgovor na svoje vprašanje.					
Kadar veliko članov foruma odgovarja v neko temo, tudi sam veliko bolj sodelujem v tej temi.					

9. Sledi nekaj trditev, ki se nanašajo na vaše sodelovanje z uporabniki tega foruma. Ocenite, v kolikšni meri se strinjate s spodaj navedenimi trditvami.

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 sploh se ne strinjam	2	3	4	5 – popolnoma se strinjam
Uživam v komunikaciji s člani tega foruma.					
Ta forum predstavlja del mene.					
Sebe vidim kot drugačnega v primerjavi z drugimi člani tega foruma.					
Člani foruma si delimo podobna prepričanja in vrednote.					

V forumu se počutim zelo domače.					
S člani foruma skupaj rešujemo dileme, katerih posameznik sam ne bi mogel rešiti.					

10. Sledi nekaj trditev, ki se nanašajo na vaše predstavljanje na forumu, v katerem najpogosteje sodelujete. Ocenite, v kolikšni meri se strinjate s spodaj navedenimi trditvami.

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 - sploh se ne strinjam	2	3	4	5 – popolnoma se strinjam
Moji občutki in čustva, ki jih izražam do oseb na forumu so vedno takšna, kot jih resnično dojemam.					
Ko se opisujem osebam na forumu, nisem vedno iskren/a.					
Z osebami na forumu redko govorim o sebi.					
V pogovorih odkrito povem, kdo v resnici sem.					
Z osebami na forumu pogosto govorim o svojih čustvih.					
Z osebami na forumu redko govorim o svojih prepričanjih in mnenjih.					
Imam potrebo po razpravljanju o svojih občutkih.					
Želim si, da bi pogosteje izražal svoja osebna prepričanja in mnenja					
Zelo redko čutim potrebo, da o sebi govorim iskreno.					
Veliko stvari o sebi raje zadržim zase.					

11. V kolikšni meri držijo spodnje trditve za vaše obnašanje v forumu, v katerem najpogosteje sodelujete?

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 - Sploh se ne strinjam	2	3	4	5 - Popolnoma se strinjam
Nekateri člani foruma drugim odrekajo svobodo govora.					
Nekateri člani foruma v svojih prispevkih grozijo drugim članom.					
Na forumu ljudje izražajo sovražnost do drugih narodov.					
Ljudje druge rase so pogosto tarča sovražnega govora.					
Člani foruma s svojim pisanjem kršijo osebno pravico drugih članov.					

12. V kolikšni meri pa držijo spodnje trditve za ta forum?

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 - Sploh se ne strinjam	2	3	4	5 - Popolnoma se strinjam
Preden sem postal/a član/ica tega foruma, sem si prebral/a forumska pravila.					
V forumu sicer so napisana pravila, a se jih nihče ne drži.					
Na forumu se je potrebno držati določenih nenapisanih pravil.					

V forumu so moderatorji, ki kaznujejo ali izločajo uporabnike, ki se ne držijo pravil.					
Žaljiva in neprimerna sporočila moderatorji izbrišejo ali cenzurirajo.					
Člani foruma v svojih sporočilih opozorijo kršitelja na njegovo kršitev.					
Ignoriram prispevke drugih članov foruma, če z njim pokaže neprimerno vedenje.					

13. V kolikšni meri naslednje trditve veljajo za vas?

V vsaki vrstici označite en odgovor, kjer 1 pomeni sploh se ne strinjam, 5 pa popolnoma se strinjam.

	1 - Sploh ne velja	2	3	4	5 - Popolnoma velja
Celotno gledano sem zadovoljen sam s sabo.					
Včasih se mi zdi, da nisem za nič dober.					
Imam veliko dobrih lastnosti.					
Nimam veliko stvari na katere bi lahko bil ponosen.					
Včasih se počutim neuporabnega.					
Čutim, da sem vreden vsaj toliko kot ostali ljudje.					
Želim si, da bi imel več spoštovanja do samega sebe.					
Do sebe imam pozitiven odnos.					

14. V kolikšni meri pa držijo spodnje trditve za uporabnike tega foruma?

	1 - Sploh se ne strinjam	2	3	4	5 - Popolnoma se strinjam
Člani tega foruma smo boljši od uporabnikov ostalih forumov.					
Člani tega foruma imajo več pozitivnih lastnosti kot uporabniki drugih forumov.					
Člani drugih forumov so manj sposobni kot od članov tega foruma.					
Vzdušje na tem forumu je boljše kot pa na drugih forumih.					
Odnosi med člani tega foruma so boljši kot na drugih forumih.					
Člani tega foruma so med seboj bolj povezani kot pa člani drugih forumov.					
Ta forum je boljši od ostalih.					

POLITIČNA UČINKOVITOST

Sledi še nekaj vprašanj o občutku politične učinkovitosti

15. Ali ste registriran član kakega političnega spletnega foruma?

- Da
- Ne

16. Kako pogosto uporabljate internet za:

	Nikoli	Občasno	Mesečno	Tedensko	Dnevno
Branje političnih novic v spletnih časopisih, revijah (24ur. com, Siol. Net, delo. Si, itd)					
Pisanje komentarjev k političnim novicam spletnih časopisov, revij (24ur. com, Siol. Net, delo. Si, itd)					
Branje ali pisanje političnih blogov z aktualno politično vsebino					
Obiskovanje spletnih strani političnih strank					
Neposredno komuniciranje (MSN, G- Talk, itd) za razpravljanje o političnih temah					

17. Prosim, ocenite, koliko se strinjate z naslednjimi trditvami:

	1- sploh se ne strinjam	2	3	4	5- popolnoma se strinjam
Politike in državne predstavnike ne zanima moje osebno mnenje o njihovem delovanju.					
V ozadju delovanja politikov so vedno njihovi osebni interesi.					
Nisem toliko prepričan v svoje politično znanje, da bi lahko prosto podal politično mnenje v spletnih političnih debatah z drugimi ljudmi.					
V primerjavi z drugimi ljudmi, zadovoljivo stopnjo znanja o politiki in vladi.					
Razumem ozadje aktualni političnih vprašanj.					
Z izražanjem svojega političnega mnenja preko interneta, lahko vplivamo na delovanje politike.					
V naši državi smo državljani tisti, ki na pravičnih volitvah odločamo o tem, kdo bo vodil državo.					
V naši državi politiki upoštevajo voljo državljanov.					
Če politiki ne želijo slišati/ upoštevati mnenja državljanov, ni nobenega načina, da jih v to prisilimo.					
Z rednim spremljanjem spletnih medijev ostajam na tekočem z dogajanjem v politični sferi.					

18. Sledi še nekaj kviz vprašanj:

Kdo je predsednik Francije?

- Silvio Berlusconi

- Nicolas Sarkozy

- Jacques Chirac

Predsednik katere vlade je bil dr. Janez Drnovšek?

- Prve (1990- 1992)

- Tretje (1993- 1997)

- Šeste (2000)

Katero politično funkcijo opravlja Karl Viktor Erjavec?

- Minister za okolje in prostor

- Minister za promet

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Vsake koliko let so razpisane predsedniške volitve v Sloveniji?

- 4 leta

- 5 let

- 6 let

Koliko poslancev ima Slovenija v Evropskem parlamentu?

- 5

- 7

- 12

DEMOGRAFIJA:

Za konec nam prosim zaupajte še nekaj demografskih vprašanj.

D1. Spol

Označite en odgovor.

- a) Moški
- b) Ženski

D2. Leto rojstva _____

D3. Navedite zadnjo šolo, ki ste jo končali redno ali izredno:

Označite en odgovor.

- a) nedokončana ali dokončana osnovna šola
- b) dveletna ali triletna poklicna srednja šola
- c) štiriletna ali petletna srednja šola
- d) višja šola, visoka šola, univerzitetna izobrazba ali več
- e) ne vem, brez odgovora

D4. Zaupajte nam še vaš poklicni status. Ali ste..

Označite en odgovor.

- a) učenec v osnovni šoli
- b) dijak v srednji šoli
- c) študent

- d) zaposlen
- e) brezposeln
- f) upokojen
- g) ne želim odgovoriti
- h) drugo (KAJ?)

D5. Rojen/a sem v:

- a) Sloveniji
- b) Drugje

D6. Po narodnosti sem:

- a) Slovenec/Slovenka
- b) Drugo _____